

Verkkopohjainen käännöspalvelu poliisi- toiminnan apuvälineenä

Hyvät käytänteet Google Kääntäjän käytössä kenttäpoliisin apuvälineenä puhuttaessa ja perustellen sakkorangaistusta vieraskieliselle (venäjänkieliselle) asiakkaalle.

Olli Savolainen

10/2021

TIIVISTELMÄ

Olli Savolainen: Verkkopohjainen käännöspalvelu poliisitoiminnan apuvälineenä

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Terhi Kankaanranta ja Pirjo Jukarainen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyössä selvitettiin haastattelujen ja tutkijan oman osallistuvan havainnoinnin perusteella, kuinka verkkopohjaisia käännöspalveluja, kuten Google Kääntäjä käytetään ja miten ne soveltuvat poliisin kenttätoiminnan apuvälineeksi. Tutkimuksessa haastateltiin Joensuun poliisiasemalla viittä valvonta- ja hälytyssektorilla työskennellyttä poliisimiestä, joilla on kokemusta Google Kääntäjän käytöstä alustavassa puhutuksessa ja sakkorangaistuksen perustelemisessa.

Tutkimuksen lähtökohtana oli käsitys siitä, että VHT-sektorilla poliisi kohtaa yhä useammin Suomen virallisia kieliä tai englantia puhumattomia asiakkaita. Ennakkokäsityksen mukaan monet poliisimiehet turvautuvat kääntäjän käyttöön. Sen toimivuudesta on herännyt eriäviä mielipiteitä. Tavoitteena oli selvittää hyviä käytänteitä verkkopohjaisen kääntäjäpalvelun käytössä ja mitä etua niiden käytöllä saavutetaan. Esimerkkinä vieraista kielistä käytettiin venäjän kieltä ja venäjänkielisen väestöryhmän tekemiä rikoksien ja rikkomuksien perusteella tarkasteltiin, millaisilla tehtävillä poliisi heitä kohtaa.

Tutkimuksen tuloksena voidaan nähdä, että Google Kääntäjää on mahdollista käyttää poliisin kenttätoiminnan apuvälineenä, jos tehtävän laatu sen sallii ja kääntäjää käytetään mahdollisimman yksinkertaisesti. Google Kääntäjän ei tule olla ensisijainen vaihtoehto tulkkaukselle ja sen käyttöä tulee tukea esimerkiksi elekielellä ja valmiiksi käännettyillä ohjeilla. Tärkeintä tilanteissa, joissa joudutaan turvautumaan verkkopohjaiseen käännöspalveluun, on varmistua asiakkaan todella ymmärtävän asian, jotta hänen oikeusturvansa säilyy. Google Kääntäjän käytössä asiakkaan yhteistyöhalu ja käyttövalmius on keskiössä käytön onnistumiseen ja ymmärrykseen. Tehtävät, joilla Google Kääntäjää käytetään, liittyvät pääasiassa liikennesakkorangaistuksen antamiseen ja sen alustavaan selvittämiseen, miksi poliisi on tullut paikalle ja mitä on tapahtunut.

Sivumäärä: 37 + 1 liite

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Lokakuu 2021

Avainsanat: Google Kääntäjä, alustava puhutus, sakkorangaistuksen perustelevminen, venäjän kieli, kenttätoiminta, vieraskieli

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSASETELMA	2
2.1 Aiheen rajausta ja määritelmät	2
2.2 Tutkimusaineistot ja -menetelmät	3
2.2.1 Teemahaastattelut	3
2.2.2 Osallistuva havainnointi	4
2.3 Tutkimuskysymykset ja -tavoitteet	5
2.4 Aikaisemmat tutkimukset	6
2.5 Opinnäytetyön rakenne	7
3 KIELELLISET OIKEUDET	7
3.1 Kielilain ja muissa asetuksissa	7
3.2 EU-Direktiivit	8
3.2.1 Epäilty ja syytetty	9
3.2.2 Rikoksen uhri ja asianomistaja	9
3.2.3 Tulkkauksen laatu ja vaihtoehtoisuus	10
3.2.4 Velvollisuuksien alkamisajankohta	11
3.3 Sakkomenettelyssä	11
3.4 Alustava puhutus kenttätoiminnassa	12
4 KÄÄNTÄMINEN	13
4.1 Tulkkipalvelut	13
4.2 Google Kääntäjä	14
4.3 Suomi-venäjä kääntäminen	15
5 VENÄJÄN KIELI JA VENÄLÄISET	16
5.1 Venäjän kieli Suomessa	17
5.2 Alueellinen jakautuminen Poliisilaitoksittain	18
5.3 Venäjänkieliset matkailijat	19
5.4 Venäjän kansalaisten epäillyt rikokset ja rikkomukset	20
5.4.1 Verrattuna kaikista ulkomaalaisista	20
5.4.2 Rikos- ja rikkomuskategoriat	21

5.4.3 Alueellisesti	22
6 TUTKIMUSTULOKSET	23
6.1 Teemahaastattelut	23
6.1.1 Vastaaja A	23
6.1.2 Vastaaja B	23
6.1.3 Vastaaja C	24
6.1.4 Vastaaja D	25
6.1.5 Vastaaja E	25
6.2 Osallistuva havainnointi	26
6.3 Google Kääntäjän hyödyt	27
6.4 Google Kääntäjän käytön hyvät käytänteet ja soveltuvuus	28
6.5 Ongelmat ja luotettavuus	29
6.6 Lainsäädäntö	29
7 ARVIOINTI	30
7.1 Tavoitteet	30
7.2 Luotettavuus ja tiedonhankinta	30
7.3 Aihe	31
7.4 Tulokset ja johtopäätökset	31
8 POHDINTA	31
8.1 Tutkimuksen lopputulos	31
8.2 Lisätutkimamahdollisuudet	33
8.3 Lopuksi	33
LÄHTEET	35
Liite 1: Haastattelurunko	38

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan verkkopohjaisen käännöspalvelun käytännöllisyyttä poliisitoiminnan apuvälineenä. Verkkopohjaisen käännöspalvelun eli tässä työssä Google Kääntäjän käyttöön liittyvä haasteita ja hyviä käytänteitä tutkitaan alustavissa puhuttamis- ja sakkorangaisuksen perustelemistilanteissa. Tutkimuksen rajauksellisesti vieraista kielistä nostetaan esimerkiksi venäjän kieli ja sen puhujat Suomessa, sillä tutkijalla on aiheesta aikaisempien opintojen takia jo valmista tietopohjaa ja tutkija suoritti pakollisen työharjoittelun Itä-Suomen poliisissa Joensuun poliisiasemalla.

Suomessa vieraskielisen, eli suomea tai ruotsia osaamattoman, väestön määrä kasvaa jatkuvasti, 1990-luvulta tähän päivään mennessä heidän määränsä on 16-kertaistunut. Vuonna 2019 vieraskielisiä ihmisiä asui Suomessa yli 400 000, mikä tarkoittaa 7,5 % koko Suomen väestöstä. Vieraskielisistä noin joka viides on venäjänkielinen, ja he muodostavat Suomen suurimman vieraskielisen vähemmistö, vuonna 2020 heitä oli Suomessa yli 80 000. (Tilastokeskus 2019).

Poliisiin työn kannalta tämä tarkoittaa laskennallisesti sitä, että poliisi kohtaa yhä useammin vieraskielisiä ihmisiä. Vuonna 2020 poliisiammattikorkeakoulu tarjosi opiskelijoilleen pakolliset virkamiesenglannin ja -ruotsin kielen kurssit sekä valinnaiset venäjän ja arabian alkeet kurssit (Poliisi AMK -opetussuunnitelma). Kielten opiskelun tarjonta on poliisikoulutuksessa lisääntynyt, mutta sujuvaan kommunikaatioon tarvitaan lisää jatko-opiskelua vapaa-ajalla, vieraita kieliä äidinkielenään puhuvien rekrytointia poliisiin tai hyviä innovaatioita poliisiorganisaation ulkopuolelta. Tähän ongelmaan voisi tarjota ratkaisuun verkkopohjaiset käännöspalvelut, kuten Google Kääntäjä.

Olen aikaisemmin ennen poliisikoulutusta opiskellut venäjän kieltä ja olen aina ollut kiinnostunut kielistä ja maailman globalisoitumisesta. Tutkiessani aikaisempia kieliin ja tulkkaukseen liittyviä poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöitä, ihmettelin sitä, kuinka kentällä työskennelleet poliisit olivat vastanneet yhteisen kielen puuttuessa, selviävänsä hyvin Google Kääntäjän avulla. Minusta tämä oli ristiriitaista, sillä aikaisemmissa opinnoissani Google Kääntäjää on lähinnä pidetty epäluotettavavana ja alkeellisena tapana kääntää kieltä. Voisiko käännöspalvelu tosiaan toimia päivittäisen poliisitoiminnan apuvälineenä?

Osa tekijänä aihevalintaan vaikuttivat myös Poliisit TV -sarjassa esiintyneet Lappeenrannan, Kotkan ja Vantaan partiot. Melkein jokaisessa jaksossa he kohtasivat venäjänkielisiä ihmisiä ja useasti heillä oli vaikeuksia ymmärtää toisiaan, yhteistä kieltä heillä ei ollut lyhyesti sanottuna enempää kuin kaksi sanaa "стой" (*stoj, seis*) ja "штраф" (*štraf, sakko*). Kohtaamiset olivat usein ongelmallisia juuri kommunikaation kannalta. Aluksi venäläiset eivät ymmärtäneet mitään poliisin

puheesta, mutta lopuksi he kuitenkin ymmärtäväisesti käittelivät poliiseja. Ymmärsivätkö he todella mitä poliisimiehet heiltä tahtoivat vai oliko alun ymmärtämättömyys vain tekosyy vältellä sakkoa tai kiinniottoa?

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Aiheen rajaaminen ja määrittely

Tutkimuskohteeksi päätettiin rajata Google Kääntäjän käyttö alustavan puhuttamisen ja sakkorangaistuksen tiedoksiannon apuvälineenä poliisin kenttätöinnissä. Tutkimuksen rajaamiseen koskemaan valvonta ja hälytyssektoria eli ”*kenttätöimintää*” vaikutti se, että toisin kuin kuulustelu tilanteissa, ei kenttätöinnissä pystytä varautumaan ennalta tulkkipalveluiden tai kieltä osaan poliisin käyttöön kohdatessa vieraankielisiä asiakkaita. Verkkopohjaisista käännöspalveluista työssä keskitytään Google Kääntäjään, sillä se on yleinen ja tunnettu käännöksiä tarjoava verkkopohjainen pilvipalvelu. Vieraista kielistä valikoituneeseen venäjän kielen valintaan vaikutti venäjänkielisen väestön jatkuva kasvaminen Itä-Suomessa ja Joensuussa, missä tutkija suoritti poliisin amk-tutkinnon mukaisen työharjoittelun.

Google Kääntäjä tarjoaa monia erilaisia kääntämisominaisuuksia, joista rajattiin tutkimuskohteeksi vain mobiilisolun kirjoitettujen sanojen ja lauseiden kääntäminen. Kääntäjän käännösten ortografiaa eli oikeakielisyyttä ei lähdetty tässä opinnäytetyössä tarkemmin arvioimaan, sillä tutkimuksen tarkoituksena on löytää hyväksi koettuja käytänteitä, sekä hyötyjä ja haittoja tilanteissa, joissa käytetään kääntäjää poliisitoiminnan apuvälineenä.

Käsitteenä poliisin valvonta- ja hälytystoiminta on todella laaja, sen vuoksi luotettavan ja spesifin tutkimuksen kannalta poliisin kohtaamat vieraskieliset asiakastilanteet on rajattu koskemaan alustavaa puhuttamista ja sakkorangaistuksen tiedoksiantoa. Tämän lisäksi tutkimuksen ennako-oletuksena on se, että Google Kääntäjän käyttö voisi tuoda apua juuri tämänkaltaisiin asiakaskohtaamisiin, joissa kielellisten oikeuksien sääntely on hieman vapaampaa kuin esimerkiksi kuulusteluissa. Seuraavissa kappaleissa on määritelty tutkimuksessa käytettävät käsitteet ja asiasanat.

Alustava puhutus. Puhuttaminen tai ”alustava puhuttaminen” tarkoittaa poliisin suorittamaa alustavaa asiakkaan puhuttamista, jonka tarkoituksena on saada lisää tietoa oletetusti tapahtuneesta rikoksesta tai muusta poliisitehtävään liittyvästä tapauksesta. Alustavassa puhutuksessa selvitetään asiakkaan asema, onko häntä epäiltävä rikoksesta, onko hän asianomistaja tai todistaja vai muu asian ulkopuolinen henkilö. Olennaista alustavassa puhutuksessa on selvittää ylipäänsä mitä tarkalleen on tapahtunut?

Sakkorangaistuksen tiedoksianto. Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 754/2010 mukainen sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusvaatimus liitteineen on annettava tiedoksi rikkomuksesta epäillylle heti 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun esitutkinnan päätyttyä tai, jollei se ole mahdollista, mahdollisimman pian sen jälkeen siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään haasteen tiedoksiannosta rikosasioissa. Sakkorangaistuksen tiedoksiannosta voidaan käyttää myös nimitystä ”sakon perusteleminen”. Sakkorangaistusta antaessa on tärkeää saada selville rikoksesta epäillyn, niin kuin asianomistajankin suostumukset asian käsittelyyn sakolla.

Vieras kieli ja venäjä. Suomen perustuslain 2 luvun 17 § mukaan Suomen virallisia kieliä eli kansalliskieliä ovat suomi, ruotsi ja paikallisesti Pohjois-Lapin kunnissa saame. Vieraita kieliä ovat kaikki muut kielet, joita puhutaan Suomessa. Venäjän kieli on Suomessa äidinkielenä puhutuista vieraista kielistä yleisin. Vieraiden kielten asemaa Suomen laeissa tarkastellaan osiossa 3 ”Kielelliset oikeudet” sekä venäjän kielestä tarkemmin osiossa 5 ”Venäjän kieli ja venäjänkieliset”.

Kenttätöiminta. Valvonta- ja hälytystoiminnan sektori (*lyh. VHT-sektori*) tarkoittaa *poliisin kenttätöimintää* eli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä niin yleisillä kuin yksityisillä paikoilla. Valvontaan ja hälytystoimintaan luetaan mukaan esimerkiksi liikennevalvonta.

Google Kääntäjä on Google LLC:n kehittämä internetissä oleva verkkopohjainen käännöspalvelu, joka tarjoaa muun muassa kirjoitetun tekstin kääntämistä yli sadalla kielellä. Yleisin tapa on kirjoittaa lauseita tai sanoja ja kääntää ne toiselle kielelle kääntäjän avulla.

2.2 Tutkimusaineistot ja -menetelmät

2.2.1 Teemahaastattelut

Opinnäytetyön päätutkimusmenetelmiksi valikoitui kvalitatiivisen tutkimuksen metodeista teemahaastattelut. Tutkimuksessa haastateltiin teemahaastattelurungon (kts. Liite 1: Haastattelurunko) pohjalta asiantuntijoina viittä Joensuun valvonta- ja hälytyssektorilla työskennellyttä poliisimiestä. Jokaisesta haastattelusta tiivistettiin paperille asiantuntijoiden vastaukset teemakysymyksiin, minkä perusteella tutkimuksessa sekä vertailtiin asiantuntijoiden vastauksia että pohdittiin tutkimuskysymysten kannalta kiinnostavia huomioita. Teemahaastattelu on tutkimuksen kannalta kaikista menetelmistä tarkoituksenmukaisin, sillä se sallii tutkimuskohteeksi valittujen henkilöiden mahdollisimman luontevan ja vapaan reagoinnin, sekä tutkimuskohteiden suostuminen tähän menetelmään on yleensä suopeaa (Hirsjärvi & Hurme 1991, 8).

Metodina teemahaastattelu on siis yksi kvalitatiivisen tutkimusmenetelmien muodoista, jota voi tarkemmin kutsua puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltava pääsee vapaasti kertomaan omista subjektiivista kokemuksistaan asioista, jotka tutkija

on jo ennalta analysoinut ja joista tutkija on koostanut haastattelurungon. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 35–36.)

Teemahaastatteluissa tulisi täytyä neljä piirrettä. Ensiksi haastateltavien tulee saada kertoa kaikki näkökulmat mitä heille tulee mieleen, toiseksi haastateltavien reaktioiden tulisi olla tarpeeksi tarkkoja ja haastattelijan tulee tallentaa niin tarkasti, kuin tutkimuksen kannalta on tarpeellista. Kolmanneksi haastattelijan tulisi selvittää haastateltavien henkilöiden asiantuntijuuden perustaa kuinka paneutuneita he ovat asiaansa ja neljänneksi haastateltavien subjektiivista näkemyksistä tulisi huomioida se, minkälaisen vaikutuksen ne tuovat käsiteltävään asiaan. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 35–36.)

Teemahaastattelujen pohjalle tutkija luo teemahaastattelurungon eli *teema-alueuuttelon*, johon listataan kysymyksiä aiheittain. Haastattelurunko toimii tutkijalle ns. muistilistana, jonka pohjalta hän esittää haastateltavalle pääkäsitteen spesifioituja alakäsitteitä, mutta kuitenkin suhteellisen pelkistettyjä kysymyksiä. Huonoja kysymyksiä ovat kyllä-ei-kysymykset, ja ne kuuluvat enemmän kvantitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. Hyvissä kysymyksissä on niin sanotusti keskustelun varaa eli haastattelijalla on mahdollisuus esittää lisää kysymyksiä ja syventää keskustelua niin syvälle kuin tutkimusintressit sitä edellyttävät. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 41–42.)

2.2.2 Osallistuva havainnointi

Tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelujen ohella valittiin osallistuva havainnointi. Osallistuvan havainnoinnin tarkoituksena on luoda lisää tutkimusaineistoa tutkijan itsensä poliisin valvonta- ja hälytyssektorin harjoittelujakson aikana tekemien havaintojen kautta. Systemaattisen tutkimusaineiston luomiseksi, tutkija on asettanut itselleen kysymyspatteriston, jonka kysymyksiin haetaan vastauksia osallistuvan havainnoinnin avulla. Kysymyspatteristona käytetään teemahaastattelujen runkokysymyksiä.

Osallistuva havainnointi on tutkimusmenetelmä, jota tutkija soveltaa hankkiessaan tutkimusaineistoa empiirisesti kentältä. Tavoitteena tutkijalla on tarkastella sosiaalisia tilanteita ja niissä inhimillisen käyttäytymisen, toiminnan ja käsitysten samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien löytäminen ja kuvailu. Tutkimukseen lähdeittäessä tutkijalla on hyvä olla joitain ennakkokäsityksiä, joihin hän voi peilata havainnointiaan, mutta hänen ei tarvitse olla aiheen täydellinen asiantuntija. Jos tutkija tietäisi tutkittavasta asiasta jo kaiken, jäisi häneltä mahdollisesti sosiaalisissa tilanteissa huomioimatta yksinkertaiset ja tavanomaiset käytänteet, tutkijalla kuitenkin on oltava aiheeseen liittyvää teoreettista tietoa. (Vasenkari 1996, 5–6.)

Kulttuurin kenttätutkimuksen perusteet loi vuonna 1922 puolalaissyntyinen antropologi Bronislaw Malinowski. Hänen mukaansa osallistuvan havainnoinnin kenttätutkimuksen perusstrategia

koostuu kahdesta periaatteesta. Tutkijalla on oltava tutkimuksessa tieteellisiä päämääriä ja tieteellistä tutkimusta koskevaa teoreettista tietoa sekä tutkijan on osallistuttava tutkittavan yhteisön tai kohteen kanssa ns. peruselämiseen. Tutkijan on pystyttävä perustelevaan tutkimuksen luotettavuuden kannalta lause ”Minä olin siellä, asuin, osallistuin ja havainnoin”. (Vasenkari 1996, 7).

Osallistuva havainnointi käsitteenä koostuu paradoksaalisesti osallistumisesta ja havainnoinnista. Tutkijan tulee osallistua tutkimuskohteen toimintaan, mutta myös osata havainnoida kohteen toimintaa. Tämä tarkoittaa tutkimuksen subjektiivisuuden ja objektiivisuuden tasapainottelea. Osallistuvassa havainnoinnin subjektiivisuudesta ei aiheudu tutkimuksen epätieteellisyyttä, sillä hermeneuttisessa tiedonkäsityksessä tieto syntyy intersubjektiivisesti kahden subjektin vuorovaikutuksessa, kuten esimerkiksi tutkija ja tutkimuskohde tai haastattelija ja haastateltava. Tutkijan tarvitsee tiedostaa oma sidonnaisuus, ennakkokäsitykset ja -oletukset, mitkä vaikuttavat aineistoon. (Vasenkari 1996, 8–9).

Osallistuminen ja havainnointi on aina tietoista ja systemaattista, sivusta katsottuna tutkijaa ei kuitenkaan erota muista ulkoapäin, sillä havainnointi tapahtuu tutkijan pään sisällä (Vasenkari 1996, 10). Vasenkari jaottelee *kulttuurin kenttätutkimuksen alkeet: osallistuva havainnointi (1996, 12–15)* -teoksessaan osallistumisen viiteen eri tasoon osallistumisen asteen perustella. Tässä tutkimuksessa käytetään tasojen kahta aktiivisinta osallistumisen astetta; aktiivista osallistumista ja täydellistä osallistumista. Aktiivisessa osallistumisessa tutkija osallistuu sosiaaliseen tilanteeseen ja seuraa paikan päältä vierestä toisten toimintaa, kuten tässä tutkimuksessa asiakkaan puhuttamista partiokaverin toimesta. Täydellisessä osallistumisessa tutkija osallistuu sosiaaliseen tilanteeseen itse, kuten tässä tutkimuksessa tutkijan itse puhuttaessa asiakasta tai perustellessa sakkorangaistusta.

2.3 Tutkimuskysymykset ja -tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella miten poliisin ja venäjänkielisen asiakkaan välinen kommunikointi onnistuu tilanteissa, joissa joudutaan yhteisen kielen puuttuessa turvautumaan verkopohjaiseen käännöspalveluun. Tilanteissa tarkastelun kohteena on erityisesti käännöspalvelun käytännön toimivuudessa. Mitä haasteita, hyviä käytänteitä tai suoranaisia ongelmia käytettävyydessä on poliisin puhuttaessa asiakasta ja sakkorangaistusta perustellessa.

Helsingin Sanomien haastattelussa vuonna 2013 ylikonstaapeli Antero Pennanen Etelä-Karjalan poliisilaitokselta kertoi, että liikennekolarit ja näpistykset ovat tyypillisimpiä tapauksia. Pennanen mukaan, kun suomalaisen näpistelijän hoitamiseen menee 15 minuuttia, menee venäläisen kanssa huomattavasti kauemmin, koska yhteistä kieltä ei ole (Helsingin Sanomat 2013). Voisiko Google Kääntäjä tarjota apua poliisin tiukkoihin resursseihin, sillä kielellisesti vaativat tehtävät sitovat paljon aikaa?

Opinnäytetyön tarkoituksena on vastata seuraaviin puhuttamiseen ja sakkorangaistuksen perusteleminen liittyviin tutkimuskysymyksiin:

- Mitä ovat hyvät käytänteet Google Kääntäjän käytössä?
- Missä tilanteissa Google Kääntäjällä saavutetaan etua ja milloin se ei sovellu?

Tutkimuksen tavoitteena on siten tunnistaa tilanteet, milloin poliisi voi jättää soittamatta tulkille tai tavoittelematta paikalle kieltä osaavaa poliisimiestä, jos käsiteltävä puhuttamistilanne tai sakkorangaistuksen perusteleminen onnistuisi käännöspalvelulla. Tavoitteena on myös luoda poliisille tutkimuspohjaa vieraskielisten asiakkaiden kanssa asioimisessa sekä mahdollisesti luoda säästöjä tulkkipalvelukuluissa.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Oskari Heinonen on aikaisemmin vuonna 2019 tehnyt opinnäytetyön vieraskielisten kohtaamisesta poliisin valvonta- ja hälytystoiminnassa. Opinnäytetyössään hän pohtii kuinka poliisi pärjää vuorovaikutustilanteita vieraskielisten kanssa. Hän mainitsee työssään poliisin selviävän tilanteista yleensä englannin kielellä, tulkkipalveluilla, Google Kääntäjällä ja elekielen avulla. Varsinkin Google Kääntäjän tai elekielen käyttämisellä tämänkaltaisissa tilanteissa on kuitenkin väistämätön vaikutus oikeusturvaan. Heinosen opinnäytetyössä ei syvennyttä sen tarkemmin käännösprosessiin Google Kääntäjän avulla. (Heinonen 2019.)

Vuonna 2019 Antti Kallioinen on tehnyt opinnäytetyön ulkomaalaisen kohtaamisesta liikennetehävällä. Työssään hän pohti, mistä saa apua kielellisesti haastaviin tilanteisiin. Loppuun hän on laatinut oppaan, josta löytyy etätulkkaukspalvelujen yhteistiedot ja sinetistä löytyviä hyödyllisiä kielioppaita ja -tulkkeja (Kallioinen 2019). Google Kääntäjää hän ei kuitenkaan mainitse työssään, eikä ota kantaa sen käyttöön.

Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksen Johanna Halttusen Pro Gradu -tutkielmassa *”Kielelliset oikeudet osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä esitutkintavaiheessa”* Halttunen tutki esitutkintavaiheen kielellisiä oikeuksia monipuolisesti. Hän esittää lakipohjaista teoriaa niin epäillyn, asianomistajan, todistajan, rikosasianajajan, kuulustelijan sekä tulkin näkökulmasta. Hän selvitti tutkielmassaan, miten kielelliset oikeudet huomioidaan esitutkintaviranomaisten, kuten poliisin ja rajavartiolaitoksen tutkintaosaston toiminnassa Pohjois-Karjalan alueella. Halttusen tutkimuksen avulla sain tietoa, mistä minun kannattaa hakea omaan opinnäytetyöhöni lisää kielellisiä oikeuksia koskevaa oikeudellista lähdeaineistoa.

2.5 Opinnäytetyön rakenne

Tutkimuksen johdanto-osiossa esitettiin syitä, minkä takia aihe on yhteiskunnallisesti tärkeä ja mikä johti kyseisen opinnäytetyön tutkimuksen aiheen valintaan. Tutkimusasetelmaosiossa avataan aiheen tarkka rajaus ja selitetään auki tutkielmassa keskeisessä asemassa olevat käsitteet. Tämän lisäksi tutkimusasetelmaosiossa käydään läpi tutkimusaineisto ja -metodit, joiden avulla pyritään vastaamaan mahdollisimman perusteellisesti tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi samassa osiossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Aikaisemmat tutkimukset alaosiossa luodaan katsaus tutkimuskenttään, millaisia tutkimuksia aiheesta on tehty poliisiorganisaatiossa ja sen ulkopuolella.

Osioissa 3–5 esitetään tutkimuksen aiheen mukaista teoriaa. Kielelliset oikeudet osiossa perehdytään lakiperustaan ja kääntäminen-osiossa mm. Google Kääntäjän toimintaan ja lähdekielikohdekieli kääntämisen perusteisiin. Venäjän kieli ja venäläiset -osiossa tarkastellaan tilastoja, joiden perusteella on tarkoitus tuoda esille vieraiden kielten, erityisesti venäjän kielen osaamisen tärkeyttä poliisiorganisaatiossa.

Tutkimustulokset osiossa on tiivistetty teemahaastattelut vastaaja kerrallaan ja osallistuvan havainnoinnin keskeisimmät case-tapaukset ja osion lopuksi tiivistetään niiden yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Arviointiosiossa arvioidaan tutkijan subjektiivista käsitystä tutkimuksen onnistumisesta ja pohdintaosiossa tiivistetään tutkimuksen lopputulos. Viimeisimpinä ovat lähdeluettelo ja liitteet, joissa on nähtävissä haastatteluissa ja omassa havainnoinnissa käytetty runko.

3 KIELELLISET OIKEUDET

Perustuslain 17 § mukaan jokaisella on oikeus käyttää tuomioistuimessa tai muussa viranomaisasiassa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, jokaisella on kuitenkin oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan äidinkielestään ja kulttuuristaan riippumatta. Tässä luvussa on tarkoitus selventää vieraskielisen ihmisen eli suomea, ruotsia tai paikallisesti saamea puhumattoman henkilön kielellisiä oikeuksia asioidessaan poliisiviranomaisen kanssa. Tarkastelun lähtökohtana on kielelliset oikeudet poliisin kenttötoiminnan kannalta, kuten alustavassa puhutuksessa ja sakkorangaistuksen tiedoksiantamisessa. Lopussa selvennetään poliisimiehen kielellisiä velvollisuuksia ja Google Kääntäjän tarjoaman käännöspalvelun käytön laillisuutta.

3.1 Kielilaissa ja muissa asetuksissa

Suomen perustuslain 2 luvun 17 § määrittellään Suomen virallisia kieliä eli kansalliskieliä olevan suomi ja ruotsi, virkamiehenä poliisin on siis osattava ainakin näitä kahta kieltä. Lain määrittele-

miä vähemmistökieliä ei Suomessa varsinaisesti ole, mutta joidenkin kielten kuten saamen-, romani- ja viittomakielen käytöstä säädetään erillisillä laeilla. Muiden kielten käytöstä säädetään aina erikseen asiaa koskevissa lainsäädännöissä (Luku 1, Kielilaki 423/2003).

Hallituksen esityksen 92/2002 Eduskunnalle uudeksi kielilaksi ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaan:

”Viranomaiset eivät yleensä ole velvollisia taitamaan vieraita kieliä, vaan ne voivat turvautua tulkkaukseen tai kääntämiseen. Vieraskielisten oikeudet ovat suppeammat siinä mielessä, että se, joka ei osaa suomea, ruotsia tai saamen kieltä, ei voi edellyttää viranomaisen käyttävän hänen äidinkieltään. Vieraskielisen henkilön oikeudet rajoittuvat yleensä siihen, että viranomaisen tulee käyttää kieltä, jota hän ymmärtää.” (HE 92/2002).

Tämä tarkoittaa venäjänkielisen kanssa asioidessa sitä, että poliisi voi vapaasti soveltaa osaamiansa kieliä kuten englantia, alkeellista venäjää tai käännöspalveluita yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Google Kääntäjän käyttö ei siis ole kiellettyä, vaan laillinen apuväline, jos sen avulla voidaan parantaa viranomaisen ja vieraskielisen henkilön välistä yhteisymmärrystä.

3.2 EU-Direktiivit

Euroopan parlamentin ja neuvosto määrittelee direktiiveissään 2010/64/EU *epäillyn ja syytetyn oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä* ja 2012/29/EU *rikoksien uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista* asianosaisten kielellisistä oikeuksista käyttää omaa kieltään ja saada tulkkauksia rikosoikeudellisesti merkittävissä oikeudenkäynneissä ja kuulusteluissa sekä käännöksiä niin ikään rikosoikeudellisesti merkittävistä asiakirjoista. Direktiivit määrittelevät vähimmäissäännöt jokaiselle Euroopan unionin jäsenmaalle, jotta jokainen saisi samanarvoista kohtelua vieraassa maassa, riippumatta omasta äidinkielistään ja jäsenmaan rikosoikeudellisessa menettelyssä käytetyistä kielistä. Suomessa direktiivejä koskevat määräykset ovat otettu huomioon 805/2011 esitutkintalaissa.

Oikeusviranomaisen suorittama rikosoikeudellinen menettely määritellään oikeusministeriö.fi-sivun mukaan tarkoittamaan poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen suorittamaa esitutkintaa, kun sille on tehty ilmoitus mahdollisesta rikoksesta tai kun on muutoin syytä epäillä, että rikos on tapahtunut (Oikeusministeriö 2020).

Tässä työssä tarkoitetaan vieraskielisellä ihmisellä henkilöä, joka ei ymmärrä tai puhu kyseessä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä, kuten Suomessa suomea, ruotsia tai paikallisesti saamea.

3.2.1 Epäilty ja syytetty

2010/64/EU direktiivin tulkkausta käsittelevän toisen artiklan ensimmäisen kohdan mukaan vieraskielisille epäillyille ja syytetyille on viipymättä tarjottava mahdollisuus tulkkaukseen tutkinta- ja oikeusviranomaisten suorittamien rikosoikeudellisten menettelyjen kuluessa, mukaan lukien poliisikuulusteluissa, kaikissa oikeuden istunnoissa ja tarvittavissa välikäsittelyissä. Tulkkauspalveluita on myös tarjottava mahdollisuus epäillyn tai syytetyn ja hänen asianajajansa väliseen rikosoikeudelliseen viestintään. (2010/64/EU.)

Vastaavasti 2010/64/EU direktiivin asiakirjojen kääntämistä koskevassa kolmannessa artiklassa määrätään, että vieraskielisille epäillyille tai syytetyille henkilöille, toimitetaan kohtuullisessa ajassa kaikkien sellaisten asiakirjojen kirjallinen käännös, jotka ovat keskeisiä sen varmistamisen kannalta, että he kykenevät käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan. (2010/64/EU.)

Artikla määrittelee keskeisiksi asiakirjoiksi mm. mahdolliset henkilön vapaudenmenetystä koskevat päätökset, syytteet ja tuomiot sekä muut toimivaltaisen viranomaisen erikseen päättämät keskeiset asiakirjat. Sen sijaan kolmannen artiklan neljännen kohdan mukaan keskeisten asiakirjojen sellaisia kohtia, jotka eivät ole merkityksellisiä, kun epäilty tai syytetty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian, ei tarvitse kääntää. Kyseiset asiakirjat voidaan kuitenkin kirjallisen käännöksen sijasta antaa suullinen käännös tai suullinen yhteenveto keskeisistä asiakirjoista, jos suullinen käännös tai suullinen yhteenveto ei loukkaa menettelyn oikeudenmukaisuutta. (2010/64/EU 3 artikla, kohdat 1–3 ja 7.)

3.2.2 Rikoksen uhri ja asianomistaja

2012/29/EU Rikoksien uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista - direktiivin 34 artiklassa todetaan tulkki- ja käännöspalveluista seuraavaa:

Oikeus ei voi toteutua tehokkaasti, ellei uhri pysty kunnolla selittämään rikokseen liittyviä olosuhteita ja esittämään todisteita tavalla, jonka toimivaltaiset viranomaiset ymmärtävät -- Rikosoikeudellisen menettelyn muissa vaiheissa tulkkauksen ja kääntämisen tarve voi vaihdella käsiteltävän asian mukaan ja sen perusteella, mikä on uhrin asema asianomaisessa rikosoikeudellisessa järjestelmässä, miten uhri osallistuu menettelyyn ja mitä erityisiä oikeuksia uhrilla mahdollisesti on. Näin ollen tulkkaus ja kääntäminen olisi järjestettävä tällaisissa muissa tapauksissa ainoastaan siinä laajuudessa, kuin on tarpeen, jotta uhri voi käyttää oikeuksiaan.

2012/29/EU direktiivin kolmannen artiklan mukaan rikoksen uhrilla on oikeus ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Tämä ei tarkoita, että vieraskielisellä olisi kyseisen artiklan mukaan oikeus saada

tietoja vieraalla kielellä. Sen sijaan neljännessä artiklassa määritellään uhrille viivytyksettä annettavista ilmoituksista, joihin kuuluu ilmoitus, miten ja millä edellytyksin uhrilla on oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin. (2012/29/EU 2 ja 7 artikla.)

Käännöksistä kerrotaan direktiivin seitsemännen artiklan kolmannessa kohdassa, jonka mukaan vieraskielisellä henkilöllä on oikeus saada hänen pyynnöstänsä maksutta hänen ymmärtämälleen kielellä laaditut käännökset niistä tiedoista, jotka ovat välttämättömiä, jotta uhri voi käyttää oikeuksiaan rikosoikeudellisessa menettelyssä. Seitsemännen artiklan 6 kohdan mukaan oikeudesta kyseisen seitsemännen artiklan 1 ja 3 kohtien mukaisesti tulkkauksiin ja käännöksiin voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti antaa myös suullisesti. (2012/29/EU 7 artikla.)

Puolestaan 2012/29/EU direktiivin viidennen ”Uhrin oikeudet rikosilmoituksen tekemisen yhteydessä” -artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että vieraskielinen uhri voi tehdä ilmoituksen ymmärtämällä kielellä tai saa tarvittavaa kielellistä apua. Lisäksi uhrin on saatava pyynnöstään maksuton käännetty kirjallinen vahvistus tekemästään rikosilmoituksesta. (2012/29/EU 5 artikla.)

3.2.3 Tulkkauksen laatu ja vaihtoehtoisuus

Vieraskielisille tarjottavien tulkkauksien ja käännösten laadusta säädetään epäillyn tai syytetyt kielellisiä oikeuksia koskevassa 2010/64/EU direktiivissä. Tulkkausta koskevan toisen artiklan ja käännöksiä koskevan kolmannen artiklan mukaan tulkkauksien ja käännösten on oltava riittävän laadukkaita, jotta epäillyt tai syytetyt henkilöt tuntevat heitä vastaan vireillä olevan asian ja kykenevät käyttämään oikeuttaan puolustukseen. Tämä tarkoittaa, että niiden laadusta ei saa aiheutua haittaa menettelyn oikeudenmukaisuudelle. (2010/64/EU 2 artiklan 8 kohta ja 3 artiklan 9 kohta.)

Tulkkaamisen teknologisista apuvälineistä puolestaan määritellään molemmissa direktiiveissä. Direktiivien mukaan tulkin välttämättömän fyysisen läsnäolon sijasta voidaan käyttää video-neuvotteluita tai vastaavasti puhelimen tai internetin mahdollistamaa teknologista viestintää, mikäli tästä ei aiheudu haittaa menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiselle.

Oman tulkintani mukaan direktiivit eivät varsinaisesti anna mahdollisuutta käyttää rikosoikeudellisessa menettelyssä Google Kääntäjän kaltaisia palveluita, mutta eivät ne varsinaisesti myöskään kiellä niiden käyttöä. Jos Google Kääntäjän tarjoamat käännökset pystyttäisiin varmistamaan laadukkaiksi tai ymmärrys on taattu, voisi palvelun käyttö olla mahdollista rikosoikeudellisessa menettelyssä. Sen sijaan tavanomaisissa tilanteissa, joissa ei ole epäiltyä rikosta, on Google Kääntäjän käyttö täysin laillista ja jopa suotavaa, jos parempia vaihtoehtoja ei ole käytävissä.

3.2.4 Velvollisuuksien alkamisajankohta

Poliisin ohjeen ”*Vieraskielinen kääntäminen ja tulkkaus esitutkinnassa ja pakkokeinoja käytettäessä*” kohdassa 2.2 arvioidaan erinomaisesti tulkkauksen ja käännösten tarpeellisuutta ennen esitutkintaa suoritettavissa alustavissa puhutteluissa ja suppeissa esitutkinnoissa toimitettavissa sakkomenettelyissä. Kohdan mukaan alustavissa puhutteluissa käännösvelvollisuutta ei ole, koska ne ovat suullista kanssakäymistä, tosin tulkkaus voi osoittautua tarpeelliseksi. Sakkomennettelyssä puolestaan keskeinen sisältö, seuraukset ja riitautusmahdollisuudet ovat käännettävä vähintään suullisesti epäillyn ymmärtämällä kielellä. Käännösmenetelmiä ei ole tarkemmin ohjeessa määritelty, mutta vähimmäisvaatimuksena on se, että asiakas todella ymmärtää keskeiset asiasisällöt.

3.3 Sakkomenettelyssä

”*Sakkomenettelyn suppeassa esitutkinnassa sovelletaan tavanomaisen esitutkinnan ja esitutkintalain suppean esitutkinnan tavoin esitutkintalain 4 luvun 12 §:n säännöksiä esitutkinnan käsittelykielistä* (Poliisihallitus 2019, 40). ” Tämä tarkoittaa sitä, että muuta kuin kansallista kieltä (suomi ja ruotsi) ja saamea puhuvalla ihmisellä on myös sakkomenettelyssä oikeus käyttää omaa ymmärtämäänsä kieltään, mutta heille annettavat sakkorangaistukset ovat kuitenkin heidän äidinkielestensä riippumatta kirjoitettu paperille joko suomeksi tai ruotsiksi.

Jotta asia voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä, vaaditaan siihen sekä asianomistajan ja rikoksesta epäillyn suostumus. Suostumusta tiedusteltaessa on asianomistajalle ja epäillylle selostettava suostumuksen merkitys ja poliisin on myös varmistuttava siitä, että he myös ymmärtävät sen merkityksen. Poliisiin sakkokäsikirjassa todetaan suostumuksen merkityksen selostamisen ja ymmärtämisen varmistamisen olevan ongelma varsinkin vieraskielisten asianosaisten kohdalla, koska jos asianosainen ei ole voinut käyttää osaamaansa kieltä sakkomenettelyssä, hän ei ole välttämättä ymmärtänyt suostumuksia tai niiden merkityksiä. Tämän vuoksi annettu suostumus voi olla pätemätön. (Poliisihallitus 2019, 16.)

Asianomistajalle ja epäillylle on siis annettava kattavasti tietoa suostumuksen sisällöstä, kuten oikeudesta luopua suullisesta tuomioistuinkäsittelystä ja siitä, että asia voidaan käsitellä tuomioistuimen ulkopuolella sakkomenettelyssä. Kyseiset suostumukset annetaan yleensä suullisesti ja niistä on tehtävä merkintä sakkolomakkeelle asianomistajan ja epäillyn suostumukselle varattuihin kohtiin.

Sakot pitää perustella, kuten myös tuomioistuimen on perusteltava omat päätöksensä. Sakon perustelujen ei kuitenkaan tarvitse viitata täsmälleen oikeudelliseen rubriikkiin, vaan ”Tärkeintä

on esittää oikeus- ja todistusasiat yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi, jotta myös ulkopuoliselle lukijalle käy ilmi kaikki ne perusteet, jonka vuoksi sakko on määrätty tai annettu” (Poliisihallitus 2019, 68).

Tämä tarkoittaa sitä, että sakon perusteluun voidaan käyttää tulkkia tai muuta kääntämispalvelua, kuten Google Kääntäjää, mutta kielellisten oikeuksien toteutumiseksi on kuitenkin syytä varmistua siitä, että asianosainen ymmärtää ne varmasti. Tämä helpottaa olennaisesti käänösprosessia, koska perusteluissa ei tarvitse viitata oikeudelliseen vaikealukaiseen termistöön, vaan asiat esitetään yleistajuisella kansankielellä.

3.4 Alustava puhutus kenttätoiminnassa

Poliisin käytettävää kieltä kenttä- ja hälytystoiminnassa ei voi lähteä yksiselitteisesti rajaamaan, sillä sanat ja lauseet, mitä poliisimies käyttää, riippuvat käsillä olevasta tapauksesta eli kontekstista sekä poliisimiehen ja hänen kanssaan asioivan henkilön persoonallisuudesta. On selvää, että esimerkiksi liikennetehtävällä ja YJT-tehtävällä käytettävä ammattisanasto eroaa huomattavasti toisistaan, mutta yhtäläisyyksiä syntyy, kun poliisi joutuu suorittamaan laissa määrättyjä toimia.

Tämän opinnäytetyön koskiessa poliisin kenttätoimintaa koskevia lakeja, joista poliisi joutuu ammentamaan sanastoa ovat esimerkiksi poliisilaki, esitutkintalaki, tieliikennelaki, järjestyslaki, rikoslaki ja laki sakon ja rikesakon määräämisestä, josta tärkeimpänä sakkokäsikirjan rikkomusnimikkeistö. Esimerkkeinä Poliisilain 1:7 § mukaan poliisin suorittamat toimenpiteet pitää perustella niiden kohteelle ja lain sakon ja rikesakon määräämisestä 11 § mukaan sakko pitää osata antaa tiedoksi.

Mielestäni tärkeimmät fraasit poliisin kenttätoiminnan kannalta koskevat **alustavaa puhuttelua** henkilön asemasta riippumatta. Poliisin *”Muistilista ja sujuvan vuorovaikutuksen keinoja poliisin kenttätyöhön”* -puhutusoppaassa listataan aiheita, mitkä poliisin pitää ottaa huomioon alustavassa puhuttelussa. Jokaisessa tapauksessa pitää muistaa kysyä henkilötiedot: nimi, henkilötunnus, puhelinnumero, kansalaisuus ja paikka, josta tavoitettavissa. Varsinaisesta ilmoitusosasta on muistettava: rikos tai tapahtuma, tapahtuma-aika, tapahtumapaikka, teonkuvaus, osallisuus ja osalliset, vaatimukset, vahingot, vakuutusyhtiöt ja suostumukset.

Poliisin on muistettava kertoa asemaa, oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat ilmoitukset. Rikoksesta epäillylle on ymmärrettävästi kerrottava alustavassa puhuttelussa hänen asemansa, rikos, itsekriminointisuoja ja oikeus avustajaan. Tällöin kyseistä puhuttelua voidaan käyttää oikeudessa hyödyksi eikä se mene hyödyntämiskieltoon. Asianomistajalle tärkeimpänä on niin ikään ymmärrettävästi kerrottava oikeudesta vaieta, mutta velvollisuudesta pysyä totuudessa. Todistajalle

puolestaan on kerrottava velvollisuudesta kertoa kaikki asiasta, mitä hän tietää ja perättömän lausuman rangaistusuhasta.

Poliisiammattikorkeakoulun kuolemansyyn ja väkivaltarikosten opettajan Marko Lehtorannan mukaan alustavat puhuttelut voivat olla todistelun kannalta erittäin tärkeässä asemassa. Rikoksesta epäilty voi tunnustaa teon heti ensimmäiselle partiolle paikan päällä, jonka jälkeen hän voi vaieta kokonaan. Jos tämä partio ei kuitenkaan ole jostain syystä ennen puhuttelua ilmoittanut vähimmäisvaatimuksia epäillyn oikeuksista ja velvollisuuksista, todistelun näkökulmasta tunnus tus menee hyödyntämiskieltoon. Lehtoranta kuvaili tätä osuvasti ”junasta myöhästymisellä”, sillä asiaa ei voida enää korjata. (Lehtoranta 9.6.2020).

4 KÄÄNTÄMINEN

4.1 Tulkkipalvelut

Poliisihallituksen antaman määräyksen *Vieraskielinen kääntäminen ja tulkkkaus esitutkinnassa ja pakkokeinoja käyttäessä* mukaan rikosasioissa yksityisiä tulkkipalveluita saatetaan tarvita jo alustavissa puhutteluissa, mutta niissä ei ole kääntämisvelvollisuutta (Poliisihallitus 2018, 3). Tämä antaa poliisille kenttötoiminnassa mahdollisuuden soveltaa ja valita mahdollisuuksien mukaan sopivimman tavan kääntää puhetta. Vaihtoehtoina mitä tutkijalle on tullut tietoon ovat: puhelintulkkkaus, kieltä osaava poliisimies tai asiakkaan läheinen, verkkopohjaiset käännöspalvelut tai sanakirjat sekä elekieli mukaan lukien kirjoittaminen ja piirtäminen.

Suppeassa esitutkinnassa sakkomenettelyssä rikesakkomääräysten, sakkomääräysten, sakko vaatimusten ja rangaistusvaatimusten keskeinen sisältö, seuraukset ja riitautusmahdollisuudet on tulkittava riittävästi asiakkaan ymmärtämällä kielellä. Suullisen kääntämisen on katsottu olevan riittävää. Suullista kääntämistä on pidettävä riittävänä. (Poliisihallitus 2018, 3) Poliisi antaa sakkorangaistuksen perustelemisen yhteydessä rikoksesta epäillylle kirjallisen ohjeen, missä on esitetty myös riitautusmahdollisuudet, yleensä hänen ymmärtämällä kielellä, sillä sakkorangaistuksen ohjeet on käännetty valmiiksi usealle eri kielelle. Tällöin poliisimiehen vastuulle jää keskeisen sisällön, esimerkiksi rikoksen tapahtumakuvaus ja seurausten esimerkiksi sakon suuruuden ja sen määräytymisperusteiden perusteleva.

Poliisi käyttää pääasiallisesti ulkoisten tulkkkauspalveluntuottajien palveluita. Tulkin tilaaminen tapahtuu puhelimella soittamalla palveluntuottajalle, joka alkaa tavoittelemaan ja soittelemaan halutun kielen tulkeille. Luonnollisesti tulkkipalvelut ei ole ilmaisia eikä palveluilla ole yleensä tarjota tulkkia heti käden käänteessä, koska palveluntuottajan on tavoitettava tulkki ja tulkin on hyväksyttävä tarjottu työ. Tulkin työtä helpottaakseen poliisimiehen on hyvä kertoa, mitä tulkittava aihe koskee, sillä tulkeissa voi olla eroja heidän erikoistumisessaan esimerkiksi poliisi- tai lääke- rikielen.

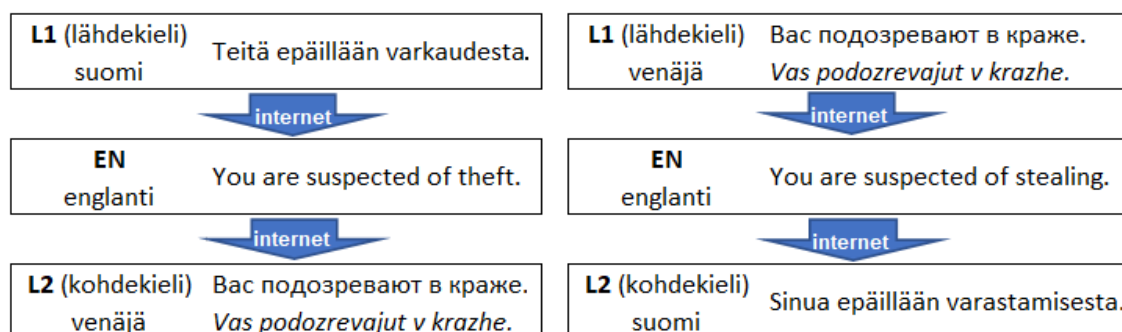
Tulkkausta on kahta eri muotoa, asioimis- ja oikeustulkkausta. Asioimistulkkaukseen tarkoitetaan nimensä mukaisesti tavanomaisia keskusteluja esimerkiksi neuvotteluja tai nimensä mukaista tavallista asioimista. Oikeustulkkausta on viranomaisen oikeudellisissa tuomioistuimissa ja esitutkinnaissa käytetty tulkkaus- ja oikeustulkkeina saavat toimia ainoastaan oikeustulkkipirektöörissä olevat tulkit (Opetushallitus 2021).

4.2 Google Kääntäjä

Google Kääntäjä (*eng. Google Translate*) on nimensä mukaisesti Googlen vuonna 2006 kehittämä käännöskone, joka on toiminut vuoden 2020 helmikuusta lähtien jo 108:lla eri kielellä, joiden joukossa luonnollisesti ovat myös suomi ja venäjä. Kääntäjää on mahdollista käyttää tietokoneilla ja Android ja iOS pohjaisilla mobiililaitteilla online-tilassa, sekä ladattuna sovelluksena offline-tilassa (Google 2020).

Google Kääntäjä on käyttänyt vuodesta 2016 saakka entisen tilastoihin perustuvan käännöstekniikan (*eng. statistical machine translation, SMT*) sijasta modernimpaa ”neuraalista käännöskone” tekniikkaa (*eng. Google Neural Machine Translation, GNMT*). SMT-tekniikka on perustunut sana sanalta tai lauseke lausekkeelta kääntämiseen, mutta GNMT-tekniikka puolestaan arvioi koko kirjoitetun lauseen kokonaisuutena ja koettaa näin löytää internetistä sopivimman vastikkeen lauseelle ja sen jälkeen kone muokkaa kyseisen lauseen ymmärrettävään ja luettavaan muotoon. (Wu ym. 2016, 1–2.)

Googlen Neural Machine Translation -tekniikka kehittää itse itseään ja oppii koko ajan analysoimalla internetissä esiintyviä käännöksiä, jotta se voisi tarjota mahdollisimman luotettavaa käännöspalvelua (Google 2016). GNMT käyttää käännösprosessissa aina englannin kieltä, eli muita kieliä kuin englantia kääntäessä, käännösprosessi menee ensin lähdekielestä englantiin ja siitä kohdekieleen (L1→EN→L2). Suomi-venäjä käännöksessä, käännös siis menee aina englannin kautta (Martin 2019).

Kuva 1. Yksinkertaistettu mallinnus Google Kääntäjän toimintaperiaatteesta. Lauseiden lähde: Google Kääntäjä 2021. Kuva: Olli Savolainen.

Vuoteen 2018 saakka offline-tilassa, eli kun ei ole yhteyttä internettiin, käytettiin yhä entistä SMT:n sana-sanalta käännöstekniikka. Googlen kehitettyä ”On-device NMT” -tekniikan tarkempia käännöksiä on ollut mahdollista käyttää ilman internetyhteyttä lataamalla Android tai iOS laitteille 35–45 MB -kokoisen kieliparipaketin. 2020 huhtikuussa tämä palvelu oli mahdollista 59 kielellä sisältäen suomen ja venäjän. (Google 2018 & Android Play-kauppa, Google Kääntäjä.)

Google Kääntäjän eri toimintoja ovat kirjoitettujen sanojen kääntämisen lisäksi, tekstin kääntämien eri sovelluksissa, kuvien, puheen, kaksikielisen keskustelun, verkkosivujen ja dokumenttien kääntäminen. Uusimpana toimintona maaliskuussa 2020 julkaistiin reaaliaikaisen puheen kääntäminen kahdeksalla eri kielellä, joiden joukossa oli mm. englantia ja venäjä, mutta ei suomi. (Google Support 2020 & Google 2016*)

Maailman 13:ksi parhaimmaksi arvioidun yhdysvaltalaisen Cornellin yliopiston julkaisemassa tutkimuksessa ”Google’s Neural Machine Translation System: Bridging the Gap between Human and Machine Translation” tutkijat vertailivat Wikipedian ja uutissivustojen artikkeleja ja tulivat tulokseen, että GMNT-tekniikan tuottamien englanti-ranska ja englanti-saksa kieliparien käännöksiä olevan lähes huippuluokkaa ja noin 60 % parempia verrattuna aikaisemmin käytetyn SMT-tekniikan tuottamiin käännöksiin. Tutkimuksessa mainitaan kuitenkin GNMT:n ja nykyisen Google Translaten pahimmaksi ongelmaksi harvinaiset sanat. Tutkimuksessa ei kuitenkaan tutkittu L1→EN→L2 käännösperiaatteen tuottamien käännöksiä ortografiaa. (Wu ym. 2016, 1.)

Google Kääntäjä -sovelluksen Android Play-kaupasta poimittuja kommentteja:

”Ei ymmärrä venäjää” 25.7.2019

”Toimii tasan englannin kieleen. Esim. japanin kieltä tämä ei osaa yhtään –.” 27.6.2019

”Ei oikein toimi suomi-venäjä-käännökset. Jättää usein puolikin lausetta kääntämättä. Jos kirjoittaa monta lausetta, niin viimeinen lause jää kääntämättä. –” 26.1.2019

”Alustava ohjelma, mutta perustiedot pitää olla hallinnassa, muuten kääntäjä kääntää ihan mitä sattuu. Itse käytän ohjelmaa, mutta tarkistan joitain sanoja kirjasta” 3.6.2019

”Ihan näppärä, mutta ei suomenna aina oikein tai sitten ei tajua --.” 11.7.2019

”Todella hyvä, mutta suurin osa käännöksistä on väärin” 20.1.2020

4.3 Suomi-venäjä kääntäminen

Kääntäminen on viestintää, jossa jollain kielellä ilmaistu viesti tai sanoma siirretään toiselle kielelle. Marja Jänis kuvaa teoksessaan *Venäjämästä suomeksi ja suomesta venäjäksi* kääntämistä merkityksien tuottamisena ja niiden vaihtamisena. Hän sanoo osuvasti kääntämisen ongelma-kohtien liittyvän ”merkitysten tulkitsemiseen ja sen päättämiseen, miten ne muotoillaan toisella kielellä samaa tarkoittavaksi merkityksiksi sanomien vaihtamista varten”. Hän myös mainitsee,

merkityksien tulkitsemiseen vaikuttavan esimerkiksi vastaanottajan yhteiskunnalliset kokemukset, kulttuuritausta ja henkilön persoonallisuus, minkä vuoksi toisten täydellinen ymmärtäminen on harha, jonka kanssa kääntäjän on opittava elämään. (Jänis 2010, 11–13).

Tiivistettynä Jänis tarkoittaa, kuinka kääntäessä on olennaista ymmärtää kielitaidon lisäksi vastaanottavan henkilön kulttuuria. Suomalaisen poliisimiehen asioidessa venäjänkielisen asiakkaan kanssa, olisi poliisin tunnettava asiakkaan kotimaan lakeja tai vastaavasti toisin päin asiakkaan tunnettava Suomen lakeja. Esimerkiksi Suomen ja Venäjän lakien eroavaisuuksista Venäjän rikoskoodeksista (vst. Suomen rikoslaki) puuttuu henkilön henkilökohtaisen vapauden menettämisen vaiheista kokonaan kiinniottovaihe, siksi suomen termit *kiinniotto* ja *pidättäminen* vastaavat molemmat Venäjän rangaistusjärjestelmän termiä *задержание (zaderžanie)*, vastavasti venäjän kielen sana *arест (arest)* vastaa puolestaan Suomen rangaistusjärjestelmän vangitsemista (Laakso 2013, 55).

Jänis suhtautuu varauksella kääntämisen teknologisiin apuvälineisiin kuten käännohjelmiin. Hän pelkää, että ammattitaitoisien kääntäjien sijasta, ihmiset alkavat luottaa käännosteknologian tuottamiin palveluihin, jotka tuottavat helppoja käännoiksi. Hänen mielestään ammattitaitoinen kääntäminen on erinomaista kielten osaamista, oikeaoppisen kielenkäytön tunnistamista eri kulttuureissa, käännetyn tekstin hiomista ymmärrettävään muotoon ja elektronisten apuvälineiden tehokasta hyväksikäyttöä. (Jänis 2010, 107–108).

Tämän opinnäytetyön tekijällä herää kysymys, miten Google Kääntäjä ottaa käännoksissään huomioon käännettävien sanomien merkitykset, jotta haluttavan asian merkitys välittyisi kielestä toiseen, ottaen huomioon kulttuurilliset ja lailliset eroavaisuudet Suomen ja Venäjän välillä. Ovatko käännot vain perättäisiä sanoja muodostavia lauseita, joiden merkitys on hukkunut tai muuttunut eri asiaa tarkoittavaksi jossain käänno-prosessin vaiheessa?

5 VENÄJÄN KIELI JA VENÄLÄISET

Venäjän kieli on yksi YK:n kuudesta virallisesta kielestä (UN.org-nettisivut) ja venäjän kieltä puhuu äidinkielenään 150 miljoonaa ihmistä, joista noin 80 % asuu Venäjällä. Toisena kielenä venäjää puhuvia on 110 miljoonaa Venäjällä ja entisen Neuvostoliiton maissa (Rostat, 2010). Neuvostoliiton historian takia venäjän kieltä käytetäänkin monessa entisen Neuvostoliiton maassa *lingua francana*, eli kahden ei venäjää äidinkielenään puhuvan puhujan välinä yhteisenä kielenä, samaan tapaan kuin englantia Euroopassa (Pavlenko 2006). Englantia venäläisistä edes alkeistasolla puhuu vuonna 2019 vain noin 29 % (Business Finland).

Venäjän kieli kuuluu itäslaavilaisten kielten ryhmään yhdessä ukrainan ja valkovenäjän kanssa, tämän takia kielissä on varsin paljon yhtäläisyyksiä. Muita slaavisia kieliä ovat esimerkiksi puola,

tšekki, serbokroaatti ja bulgaria, joiden kanssa venäjän kielellä on yhtenevä kielioppi ja osa sanoista ovat saman kaltaisia, sillä kaikki slaaviset kielet pohjautuvat niin sanottuun kantaslaaviin. Venäjää kirjoitetaan venäjän kyrillisillä aakkosilla. (Wikipedia, Venäjän kieli 2020.)

5.1 Venäjän kieli Suomessa

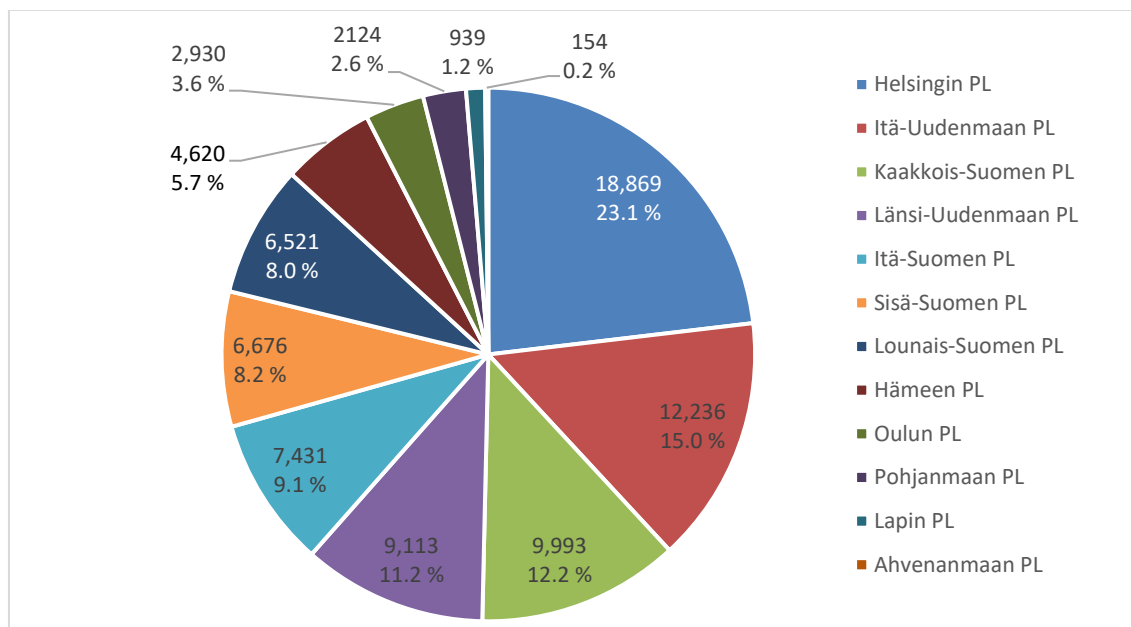
Kun kadulla kuulee Suomessa venäjän kieltä, ajattelee helposti kyseisen ihmisen olevan samalla venäläinen. Wikisanakirja määrittelee venäläisen ”*Venäjältä peräisin olevaksi tai Venäjään liittyväksi*” tai ”*etnisesti venäläisiin liittyväksi*”. Varjonen, Zamiatin ja Rinas teoksessaan ”*Suomen venäjänkieliset tässä ja nyt, 2017*” puolestaan jakavat venäläiset neljään limittaiseen ryhmään; venäjänkieliset, venäjän kansalaiset, venäläistä syntyperää olevat henkilöt ja Venäjä- ja Neuvostoliitto-taustaiset.

Venäjänkieliset ihmiset muodostavat suomen vanhimman, suurimman ja nopeammin kasvavan vieraskielisen vähemmistön (Varjonen, Zamiatin, Rinas 2017, 9). Tilastokeskuksen vuoden 2019 31.12 väestötilaston mukaan äidinkielekseen venäjän on ilmoittanut 81 606 ihmistä, luku on noussut tasaisesti viime vuosina noin kahdella tuhannella joka vuosi. Heidän osuutensa kaikista Suomessa asuvista ihmisistä oli 1,5 prosenttia ja Suomessa asuvista vieraskielisistä 19,8 prosenttia. Äidinkielenään venäjää puhuvien lisäksi ryhmään lasketaan myös muut kieltä osaavat henkilöt, jotka ovat oppineet kielen äidinkielenensä lisäksi, näitä henkilöitä ei tilastoihin ole laskettu.

Venäjän kansalaiset ovat suomessa asuvia Venäjän Federaation kansalaisia, joista monilla on myös Suomen kansalaisuus, (Varjonen, Zamiatin ja Rinas 2017, 9). Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisuuden voi saada vain syntymän kautta, eli lapsen vanhemmat edustavat molempia kansalaisuuksia tai lapsi syntyy toisessa maassa toisen kansalaisuuden omaaville vanhemmille. Niinpä esimerkiksi Suomen kansalaisen anoessa Venäjän kansalaisuutta, menettää hän pääsääntöisesti entisen kansalaisuuden. Vuonna 2019 oli 28 528:lla Suomessa asuvalla ihmisellä Venäjän Federaation kansalaisuus. Se on toiseksi eniten vieraista kansalaisuuksista Viron kansalaisten (50 860 ihmistä) jälkeen.

Syntyperältään venäläiset henkilöt ja Venäjä- ja Neuvostoliittotaustaiset ovat maahan muuttaneita etnisiä juuret Venäjälle tai entiseen Neuvostoliittoon omaavia ihmistä. Välttämättä he eivät kuitenkaan ole venäjänkielisiä, sillä heihin luetaan esimerkiksi ennen Viron itsenäistymistä syntyneet virolaiset (Varjonen, Zamiatin, Rinas 2017, 10). Suomessa asuvista ihmisistä 58 093 on syntynyt Neuvostoliitossa, 15 666 Venäjällä ja 46 041 Virossa (Tilastokeskus 2019).

5.2 Alueellinen jakautuminen Poliisilaitoksittain

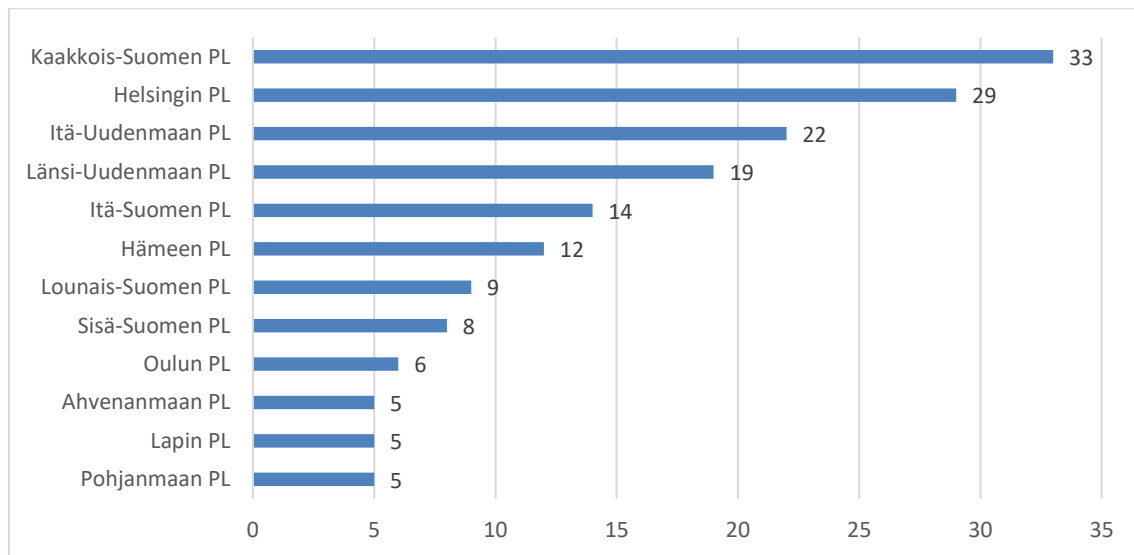
Taulukko 1. Venäjänkielisten osuus prosentteina ja lukumääränä kaikista Suomen venäjänkielistä Poliisilaitoksittain. Lähde Tilastokeskus 2019.

Venäjänkielistä väestöä asuu pääosin Eteläisen ja Itäisen Suomen Poliisilaitosten alueiden suurimmissa kaupungeissa. Heistä hieman yli puolet (50,3 %, n. 41 000) asuu Helsingin (23,6 %), Itä-Uudenmaan (15 %) ja Kaakkois-Suomen (12,2 %) Poliisilaitosten alueella. Ruotsinkielisillä alueilla ja Pohjois-Suomessa asuu vähiten venäjänkielisiä.

1.	Helsinki	17814	8.	Kotka	2599
2.	Vantaa	7267	9.	Joensuu	1811
3.	Espoo	6226	10.	Jyväskylä	1653
4.	Turku	3026	11.	Kouvola	1429
5.	Lappeenranta	3008	12.	Kuopio	1270
6.	Lahti	2851	13.	Imatra	1141
7.	Tampere	2939	14.	Oulu	1000

Taulukko 2. Suurimmat kaupungit venäjänkielisen väestön perusteella. Lähde Tilastokeskus 2019

Taulukko 2. mukaan Turku olisi venäjänkielisen asukasmääränsä mukaan yhtä venäläinen kaupunki kuin Lappeenranta, mutta suhteutettua koko väestöön Lappeenranta on kuitenkin yli 2 kertaa venäjänkielisempi kuin Turku. Lisäksi Lappeenrannan itärajan läheisen sijainnin takia kaupunkiin matkaa huomattava määrä turisteja joka päivä, mikä tuo venäläisen vaikutelman. Venäjänkielisistä matkailijoista tarkemmin osiossa 3.3 Venäjänkieliset matkailijat.

Taulukko 3. Venäjänkielisten osuus 1000 asukasta kohti Poliisilaitoksittain. Lähde Tilastokeskus 2019.

Poliisilaitosten, koko väestöön verrattuna, eniten venäjänkielisiä asuu Kaakkois-Suomen ja Helsingin Poliisilaitosten alueilla. Kaakkois-Suomessa 1000 henkilöä kohti jopa 33 on venäjää äidinkielenään puhuvia, Helsingissä 29, Itä-Uudellamaalla 19, Länsi-Uudellamaalla 19 ja Itä-Suomessa 14.

5.3 Venäjänkieliset matkailijat

Venäjän Federaation Turismiviraston (*Federal'noe agenstvo po turizmu*) vuoden 2019 tilaston mukaan Suomeen suuntautui 3,7 miljoonaa Venäjän Federaation kansalaisen matkaa, mikä on kolmanneksi eniten Venäjän ja Valko-Venäjän valtioliiton ulkopuolisista maista. Valtioita, joihin suuntautui enemmän venäläisiä matkailijoita, olivat vain Turkki (6,8 miljoonaa), de facto itsenäinen valtio Abhasia (4,8 miljoonaa) Georgian luoteisosassa. Turkki ja Abhasia ovat Suomen lisäksi suosittuja lomanviettokehteitä. Valko-Venäjän matkoja tilastoissa ei ole laskettu.

Matkustajamäärät Suomen naapurimaihin Norjaan (111 000) ja Ruotsiin (58 000) verrattuna luvut ovat vain murto-osa Suomen luvuista. Viroon puolestaan matkasi 1,8 miljoonaa Venäjän kansalaista. Tilastoja Baltian ja muiden entisten Neuvostoliiton valtioiden venäjänkielisten matkoista Suomeen ei ole erikseen eritelty muiden maiden tilastokeskuksissa, mutta jos heidänkin matkansa laskettaisiin, kasvattavasi venäjänkielisten matkailijoiden osuuden luonnollisesti suurempaan lukuun kuin 3,7 miljoonaa. (Federal'noe agenstvo po turizmu 2019.)

Suomessa venäläisiä ja varsinkin lähellä Suomea asuvia ihmisiä, kuten pietarilaisia, vetää puoleensa Suomen hyvä sijainti, edullinen hintataso muihin Suomen kilpailijamaihin verrattua, puhdas luonto, luotettavuus ja monipuolinen tekeminen. Suomen vetovoima perustuu myös venä-

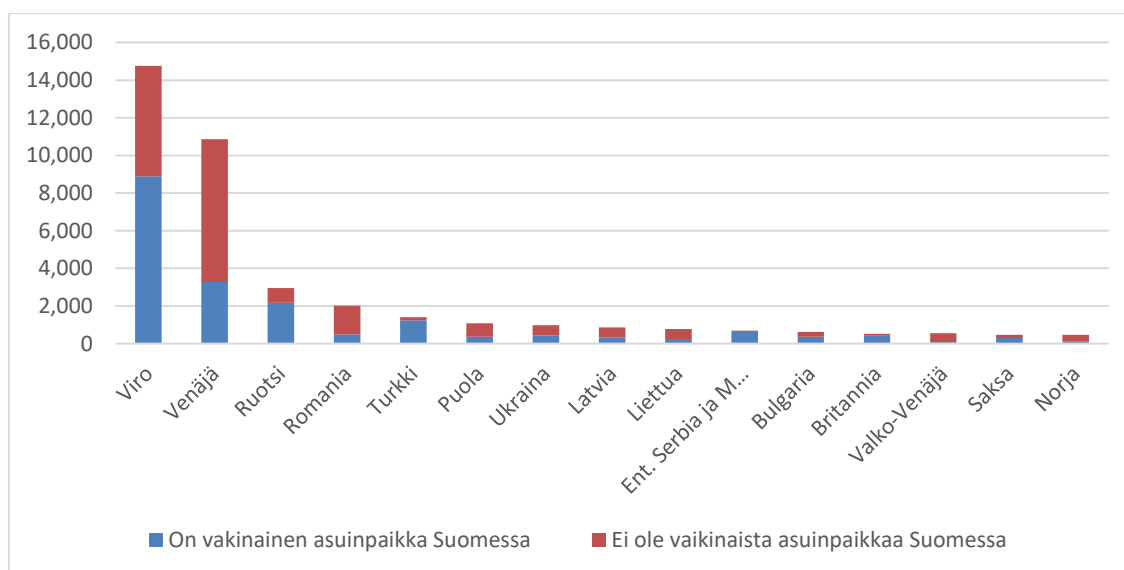
läisten hyviin kokemuksiin, sillä tyytyväinen venäläinen turisti kertoo kokemuksistaan laajalle tuttava- ja sukulaispiirilleen, mikä levittää positiivista imagoa Suomesta laajasti. Venäläiset ovatkin Suomen suurin turistiryhmä. Venäläisten matkat suuntautuvat ympäri Suomea suurimpiin kaupunkeihin ja lomanviettokehteisiin. (Business Finland.)

Suosittuja lomanviettoaikoja ovat venäläisen joulun eli (1.1.) ja kristuksen syntymän (7.1.) ympäröivä aika 28.12.–12.1., koululaisten kevätlomaviikko huhtikuun lopussa, vapun ja Voitonpäivän välinen aika 1.5.–5.5., kesälomakuukaudet kesä-, heinä- ja elokuu ja syyslomaviikko loka-marraskuun taitteessa (Komsomolskaja Pravda 2019). Pidempien lomien lisäksi venäläiset matkavat aktiivisesti ympärivuoden päivittäistavaraostoksien takia Suomen Itärajan läheisiin suurimpiin kaupunkeihin kuten Kotkaan, Lappeenrantaan, Imatralle ja Joensuuhun.

5.4 Venäjän kansalaisten epäillyt rikokset ja rikkomukset

Seuraavassa kappaleessa kuvataan Venäjän kansalaisten tekemiä rikoksia vakituisen asuinpaikan ja maakunnan mukaan. Venäjänkielisten tekemistä rikoksista ja rikkomuksista ei ole omaa tilastoa, mutta taulukko antaa suuntaa siitä, kuinka paljon poliisi ylipäänsä joutuu tekemisiin venäjänkielisten ja venäläisten kanssa.

5.4.1 Verrattuna kaikista ulkomaalaisista

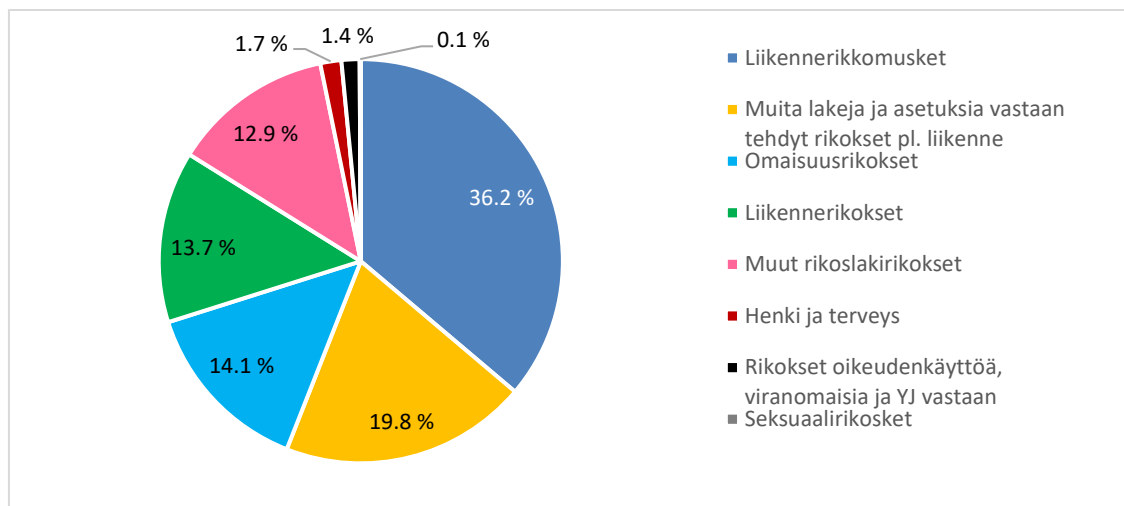
Taulukko 4. Selvitettyihin rikoksiin ja rikkomuksiin syylliseksi epäillyt vieraiden maiden kansalaiset eroteltuna vakituisen asuinpaikan perusteella. Lähde Tilastokeskus 2018.

Vuonna 2018 Venäjän kansalaisia oli epäiltyinä toiseksi eniten ulkomaalaisista Viron (14 764) jälkeen. Venäjän kansalaisia epäiltiin yhteensä 10 869 rikokseen tai rikkomukseen, mikä vastasi 18 % osuutta kaikista ulkomaalaisista. Epäillyistä Venäjän kansalaisista 30 %:lla oli vakituinen asuinpaikka Suomessa. Heistä 70 %:lla ei ollut asuinpaikkaa Suomessa. Se oli eniten kaikista

ulkomaalaista Suomen ulkopuolella vakituisesti asuvista. Johtopäätöstä ei kuitenkaan voi tehdä siitä, syyllistyykö venäjänkielisistä rikokseen tai rikkomukseen enemmän vakinaisesti Suomessa asuvat vai ulkomailla asuvat, sillä kyseisiä tilastoja ei ole pelkästään venäjänkielisistä. Kuten mainittuna, esimerkiksi monet Baltian maiden kansalaiset puhuvat äidinkielenään venäjää. (Tilastokeskus 2018.)

5.4.2 Rikos- ja rikkomuskategoriat

Taulukko 5. Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt Venäjän kansalaiset tilastollisten kategorioiden osuuksina. Lähde Tilastokeskus 2018.

Vuonna 2018 suurimmaksi osaksi Venäjän kansalaisia epäiltiin selvästi eniten liikenne rikkomuksiin (3930 kpl) kuten ylinopeuteen. Yhdessä liikenne rikosten (1493 kpl) kanssa ne muodostavatkin puolet kaikista rikoksista ja rikkomuksista. Liikenne rikoksista selvästi eniten oli liikenneturvallisuuden vaarantamisia sisältäen liikennepaot tieliikenteessä (1117 kpl). Rattijuopumuksia oli 115 kpl ja törkeitä rattijuopumuksia 74 kpl.

Muita lakeja ja asetuksia, eli muuta lakia kuin rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia oli 2151 kappaletta. Omaisuusrikoksia oli 1537 kappaletta, joista näpistyksiä oli noin kolmannes (547 kpl). Muista rikoslakirikoksista, poisluettuna liikenne, 1403 kappaletta, joista oli tilastoitu koskien rikoslain 41, 44 ja 34a lukuja vastaan 1017 kappaletta. Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia oli 183 kpl, joista pahoinpitelyitä 104 kpl, lieviä pahoinpitelyitä 49 kpl ja törkeitä pahoinpitelyitä 12 kpl. Rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan oli vain 157 kpl, joista esimerkiksi virkamiehen väkivaltaisia vastustamisia oli 10 kpl. Seksuaalirikoksia oli myös vain 10 kappaletta vuonna 2018.

5.4.3 Alueellisesti

Vuosi 2018	Liikenteeseen liittyvät rikokset ja rikkomukset			Muihin rikoksiin ja rikkomuksiin liittyvät			Kaikki rikokset ja rikkomukset		
	Venäjä	Kaikki	Ven. Osuus	Venäjä	Kaikki	Ven. Osuus	Venäjä	Kaikki	Ven. Osuus
	Uusimaa	1393	144575	0,96 %	776	68106	1,14 %	2169	212681
Varsinais-Suomi	133	41415	0,32 %	72	15648	0,46 %	205	57063	0,36 %
Satakunta	42	22953	0,18 %	28	7302	0,38 %	70	30255	0,23 %
Kanta-Häme	54	14557	0,37 %	46	6102	0,75 %	100	20659	0,48 %
Pirkanmaa	148	63274	0,23 %	69	18943	0,36 %	217	82217	0,26 %
Päijät-Häme	213	24167	0,88 %	72	7225	1,00 %	285	31392	0,91 %
Kymenlaakso	769	18186	4,23 %	1420	5887	24,12 %	2189	24073	9,09 %
Etelä-Karjala	902	10288	8,77 %	2142	6625	32,33 %	3044	16913	18,00 %
Etelä-Savo	372	16931	2,20 %	27	4228	0,64 %	399	21159	1,89 %
Pohjois-Savo	181	23800	0,76 %	48	8355	0,57 %	229	32155	0,71 %
Pohjois-Karjala	529	15145	3,49 %	324	5323	6,09 %	853	20468	4,17 %
Keski-Suomi	92	18845	0,49 %	59	9822	0,60 %	151	28667	0,53 %
Etelä-Pohjanmaa	42	18934	0,22 %	9	5510	0,16 %	51	24444	0,21 %
Pohjanmaa	24	16934	0,14 %	11	5495	0,20 %	35	22429	0,16 %
Keski-Pohjanmaa	4	5743	0,07 %	13	2137	0,61 %	17	7880	0,22 %
Pohjois-Pohjanmaa	160	36884	0,43 %	72	13341	0,54 %	232	50225	0,46 %
Kainuu	118	4880	2,42 %	80	2737	2,92 %	198	7617	2,60 %
Lappi	291	19055	1,53 %	165	6041	2,73 %	456	25096	1,82 %
Ahvenanmaa	1	844	0,12 %	5	1066	0,47 %	6	1910	0,31 %
KOKO SUOMI	5468	517410	1,06 %	5438	199893	2,72 %	10906	717303	1,52 %

Selitteet: Venäjä = Venäjän kansalaiset. Kaikki = kaikki syylliseksi epäillyt yhteensä. Ven. osuus = venäjän kansalaisten osuus kaikista syyllisiksi epäillyistä. Korostettuina oranssilla 1–5 % osuus, punaisella yli 5 % osuus. Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto 2018.

Taulukko 6. Vuoden 2018 tilasto selvitettyihin rikoksiin ja rikkomuksiin syylliseksi epäiltyjen Venäjän kansalaisten rikkomuksista ja rikoksista yhteensä ja eroteltuina liikenne ja kaikki muut rikokset ja rikkomukset. Lisäksi esitettynä on Venäjän kansalaisten suhde kaikkiin epäiltyihin nähden. Lähde: Tilastokeskus.

Maakunnittain syyllisiksi epäiltyjen Venäjän kansalaisten osuudet kaikista epäillyistä painottuvat itärajan suuntaan, missä sijaitsevat luonnollisesti Venäjän vastaisen rajan rajanylityspaikat.

Etelä-Karjalassa syylliseksi epäiltyinä oli kaikista tapauksista 18 %:ssa Venäjän kansalainen, Kymenlaaksossa puolestaan 9 %:ssa ja Pohjois-Karjalassa noin 4 %:ssa. Lukumäärältään eniten Venäjän kansalaisia oli myös epäiltynä Etelä-Karjalassa (3044 kpl) ja Kymenlaaksossa (2189 kpl), mutta kolmanneksi eniten oli kuitenkin Uudellamaalla (2169 kpl)

Liikenteeseen liittyvissä tapauksissa eniten Venäjän kansalaisista epäiltyinä oli Uudellamaalla (1393 kpl), mutta suhteutettuna isoon määrään muiden maiden kansalaisia, osuus oli vain noin prosentin luokkaa. Etelä-Karjala ja Kymenlaakso olivat myös liikenteeseen liittyvässä tilastoissa korkealla.

Muihin rikoksiin ja rikkomuksiin, eli kaikkiin paitsi liikenteeseen liittyviin, epäiltyinä Etelä-Karjalassa jopa joka kolmannessa (32,3 %) ja Kymeenlaaksossa joka neljännessä (24,1 %) oli Venäjän kansalainen. Koko Suomen keskiarvoa enemmän oli myös Kainuun (2,92 %) ja Lapin (2,73 %) maakunnissa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Teemahaastattelut

6.1.1 Vastaja A

Vastaja A on työskennellyt poliisin valvonta- ja hälytyssektorilla ja kenttävalvonnassa. Hän on kohdannut tähän mennessä vieraskielisiä, kuten venäjän-, viron- ja puolankielisiä liikennetehtävissä Pohjois-Karjalan alueella muutaman kerran kuukaudessa. Vastaja puhuu suomen lisäksi englantia ja virkamiesruotsia.

Vastaja kertoo, käyttävänsä Google Kääntäjää lähes jokaisessa tilanteessa, jossa ei ole niin sanotusti muuta vaihtoehtoa, mutta kääntäjä on tilanteen luonteen takia sopivin apuväline. Esimerkiksi liikennetehtävillä hänen mielestään tulkille ei ole luontevaa soittaa selvissä ja yksinkertaisissa asioissa, joissa asiakas osoittaa ymmärtävänsä poliisin toiminnan perusteen ja on suostuvainen esimerkiksi sakkoon. Liikennetehtävillä sakkoa antaessaan vieraskielisille, hän yhdistää englannin, elekielen ja Google Kääntäjän, jotta asiakas tulee ymmärretyksi. Sakkoa antaessa hän on käyttänyt esimerkiksi suostumusten ja tulotietojen kysymiseen Google Kääntäjää, joihin asiakas on vastannut ”yes” tai ”no” periaatteella ja esimerkiksi kirjoittanut nettokuukausitulonsa paperille. Lisäksi hän tulostaa paperille aina sakkoa antaessa asiakkaalle ohjeet omalla kielellä, jotta esimerkiksi valitusaikoja ei tarvitse alkaa selittämään kääntäjän avulla. Näin hän varmistuu siitä, että asiakas ymmärtää hänen oikeutensa ja ohjeet sakon maksamisesta. Vastaja yleensä ehdottaa itse kääntäjän käyttöä, kun hän huomaa, ettei tilanteessa ole muuta järkevää vaihtoehtoa ja hän on huomannut, että venäjää puhuvien asiakkaiden kanssa englanti-venäjä kääntäminen toimii.

Vastaja näkee Google Kääntäjän toimivan yksinkertaisissa, kiireettömissä, mutta nopeasti hoidettavissa asioissa, joihin ei ole aikaa jäädä takertumaan. Kääntäjän käyttäminen vaatii aina asiakkaan olevan suostuvainen tai aloitteellinen sen käyttöön. Vastaja ei pidä mahdollisena Google Kääntäjän käyttämistä esimerkiksi kenttäkuulusteluissa, sillä asiakkaan oikeusturvasta on vaikea varmistua, jos asia on millään tapaa moniulotteinen tai laaja.

6.1.2 Vastaja B

Vastaja B on toiminut poliisin valvonta- ja hälytyssektorilla Etelä-Suomessa ja ulkomaalaispoliisissa Itä-Suomessa. Ulkomaalaispoliisissa hän käyttää päivittäin puhelintulkkauspalveluita, joten

hänellä on näkemystä Google Kääntäjän ja tulkkipalvelun eroista niiden toimivuudessa. Vieraskielisistä asiakkaista vastaaja kohtaa pääasiassa venäläisiä, irakilaisia ja afganistanilaisia. Vastaaja puhuu suomen lisäksi englantia ja virkamiesruotsia.

Vastaaja ei luota Google Kääntäjään vähänkään vaikeimmissa tilanteissa, joissa hänellä on henkilökohtainen vastuu siitä, että asiakas ymmärtää mitä tapahtuu. Esimerkkinä tästä on sakotus, kuulustelu tai muu tilanne, joissa lain puitteissa ei saa tapahtua kommunikatiovirheitä. Tilanteissa, joissa vasta selvitetään, mitä on tapahtunut tai selitetään, miksi poliisi on paikalla, vastaaja näkee, että Google Kääntäjää voisi käyttää. Vastaajan mielestä tulkkipalvelut ovat pääasiassa aika kätevästi käytettäviä. Hänen uransa aikana niiden toimivuus on heikentynyt, sillä odotusajat ovat pidentyneet ja tulkkien laatu on heikentynyt. Vastaaja mainitsee esimerkin, että joskus tulkin suomea todella vaikea ymmärtää.

Vastaaja näkee tulkkipalveluiden toimivan rauhallisissa nopeasti hoidettavissa tilanteissa, mutta hän tarttuu Google Kääntäjään vain, jos on aivan pakko. Joissain tilanteissa, kuten asiakkaan tilan, esimerkiksi aggressiivisuuden tai liiallisen päihtymyksen takia, hän ei ala soittamaan tulkille vaan vie asiakkaan, toimivaltuuksien perusteella putkaan ja aamulla, kun kiinniotettu on rauhoitettu tai selvinpäin, tutkijan on helpompi soittaa tulkille ja lähteä selvittämään asiaa.

6.1.3 Vastaaja C

Vastaaja C on työskennellyt poliisin valvonta- ja hälytyssektorilla ja poliisipäivystyksessä Itä-Suomessa. Kentällä hän on kohdannut vieraskielisiä kuten venäläisiä ja irakilaisia noin kerran viikossa, poliisipäivystyksessä sitäkin useammin.

Vastaaja kertoo käyttävänsä Google Kääntäjää tilanteissa, joissa on aivan pakko eikä muuta vaihtoehtoa ole ja asia on hoidettava siinä hetkessä, kuten rikosilmoituksen kirjaamisessa. Hän kertoo valitsevansa Google Kääntäjän vasta, kun 1. asiakas ei ymmärrä englantia, 2. lähistöllä ei ole kieltä osaavaa poliisimiestä tai asiakkaan kaveria, 3. elekieli ei toimi, 4. tulkkipalvelut eivät ole käytettävissä tai eivät ole asian luonteen nähden tarvittavia, kun asian ytimestä on päästy kiinni. Hän mainitseeikin hyväksyvänsä Google Kääntäjän rikosilmoituksia kirjatessa, jos hän pääsee sen avulla asian perusideasta kiinni. Vastaaja käyttää kääntäjää suomi-muu kieli asetuksella ja kertoo kääntäjän tuottavan vaihtelevasti ymmärrettäviä lauseita, tärkeää on tiivistää asiaa ja kirjoittaa selkeästi ja yksinkertaisesti.

Vastaaja C näkee Google Kääntäjän toimivan tilanteissa, joissa asiakas on niin sanotusti "yes-yes-man" ja vastaaja pystyy elekielestä tai muuten huonosta englannista ymmärtämään, että asiakas ymmärtää asian tarpeeksi hyvin. Jos asiakas on kiihtynyt tai muuten kiistää asioita, ei Google Kääntäjästä ole apua. Lisäksi monet rekka-autonkuljettajat jopa itse ensimmäisenä ehdottavat Google Kääntäjän käyttöä.

6.1.4 Vastaja D

Vastaja D on työskennellyt poliisiin valvonta- ja hälytyssektorilla ja rikostorjunnassa Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Suomessa. Vastaja kohtaa normaaliaikana useasti viikossa ulkomaalaisia varsinkin venäjäisiä, tosin korona-aikaan huomattavasti vähemmän. Vastaja puhuu suomen lisäksi englantia, virkamiesruotsia ja auttavaa venäjää.

Vastaja on ottanut Google Kääntäjän käyttöön venäläisten kanssa asioidessa, kun hänen on pitänyt löytää joku tietty sana, jota hän ei muista. Tähän tarkoitukseen hänen mielestään Google Kääntäjä toimii hyvin ja on nopeakäyttöinen. Vastaja D kertoo käyttäneensä Google Kääntäjää liikennetehtävillä, kun on pitänyt antaa sakkoa tai ajokieltoa tiedoksi. Vastaja kertoi, että suomi-venäjä asetuksilla yksittäisiä sanoja kääntäessä kääntäjä toimii, mutta kokonaisten lauseiden kääntämiseen kannattaa käyttää mieluummin englanti-venäjää. Eräässä tilanteessa vastaja koetti liettualaisen kuljettajan kanssa käyttää kääntäjää suomi-liettua asetuksilla, mutta siitä ei tullut yhtään mitään. Vastaja kertoo kyllä huomaavansa elekielellä ja tiukalla ”ymmärrätkö” puhutuksella, jos asiakas ei todellakaan ymmärrä. Vastaja on käyttänyt myös tulkkipalveluita, niiden käytössä on ilmennyt myös ongelmia, kun tulkki ei osaa poliisisanoastoa ja tulkin tilaaminen kestää.

Vastaja D näkee Google Kääntäjän toimivan kiireettömissä ns. epävirallisissa asioissa ja tilanteen alkuselvityksissä, kun yritetään päästä asian perusideasta yhteisymmärrykseen. Lisäksi perusliikennesakkojen tiedoksi antamiseen apuvälineenä Google Kääntäjä on toimiva. Vastaja mainitsee, että pakkaset ja vesisateet tuovat ongelmia ja asiakkaan päihtymyksen ja aggressiivisuuden takia ei Google Kääntäjästä tai tulkkipalveluista ole hyötyä. Lisäksi kuulustelutilanteissa vastaja valitsee aina tulkkipalvelut asiakkaan oikeusturvan takia.

6.1.5 Vastaja E

Vastaja E on työskennellyt poliisiin valvonta- ja hälytyssektorilla ja rikostorjunnassa Helsingin ja Pohjois-Karjalan alueilla. Vastaja kertoo Helsingissä normaaliaikana noin joka kolmannen asiakkaan olleen vieraskielinen, pääasiassa he ovat olleet arabian-, somalian-, venäjän- tai virokielisiä. Vastaja itse puhuu suomen lisäksi englantia ja virkamiesruotsia.

Vastaja E mainitsee heti käyttävänsä Google Kääntäjää useasti, kun hän saapuu poliisina paikalle ja ei ymmärrä asiakkaan puhumaa kieltä. Hän ottaa tottuneesti puhelimen taskustaan ja kirjoittaa Google Kääntäjään, miksi poliisi on tullut paikalle. Tässä esiselvittelyvaiheessa hän kokee, että Google Kääntäjästä on todellakin apua. Tämän lisäksi sakotustilanteissa Google Kääntäjästä on hyvä tarkistaa aina yksittäisiä sanoja. Google Kääntäjän lisäksi, hän käyttää näissä tilanteissa elekieltä, piirtämistä ja yleistä maalaisjärkeä.

Vastaaja on käyttänyt tulkkipalveluita valvonta- ja hälytyssektorilla joitain kertoja. Niiden käytössä on ilmennyt se ongelma, että tulkin välityksellä on vaikea ohjata asiakasta pysymään asiassa eikä selittämään poliisitoiminnan kannalta turhuuksia. Lisäksi ongelmana on tulkkien saatavuudet. Sen takia Google Kääntäjä toimii nopeasti hoidettavissa, mutta rauhallisissa tilanteissa, kuten liikenteessä.

Vastaajalla ei kuitenkaan ole suuri luotto Google Kääntäjään, ja hän turvautuukin siihen, jos on aivan pakko. Hän mainitsee kääntäjän toimivan esimerkiksi englanti-somalia ja englanti-venäjä asetuksilla, mutta jos yrittää suoraan suomesta kääntää lauseita, ei siitä tule mitään. Lauseita täytyy tämän lisäksi tiivistää ja selittää yksitelitteisesti. Esimerkiksi liikennesakotustilanteissa hänen mielestään kätevinä on käyttää mahdollisesti kyydissä olevaa asiakkaan tuttavaa, jos asiakas on tähän suostuvainen. Yleensäkin Google Kääntäjän ja muun kääntämisen käytön onnistumiseen vaatii asiakkaan suostumuksen.

6.2 Osallistuva havainnointi

Osallistuvan havainnoinnin tuloksiani työharjoittelussa esitän seuraavaksi case-luontoisesti, mitä tapahtui ja mitä havaintoja tein asioidessani vieraskielisten asiakkaiden kanssa. Keskeisimmät havainnot tilanteista tutkimuskysymysten kannalta olen tiivistänyt loppuun.

Kroatialainen rekkakuski -case

Tammikuussa saimme liikennetehtävän Joensuun eteläpuolelle. Ilmoituksen mukaan venäläinen rekka oli jäänyt keskelle risteystä. Ajattelin, heti että tehtävä hoituu nopeasti, sillä osaanhan itse hoitaa tehtävän ilman tulkkausta. Paikalle päästyämme, näemme jo rekan kaukaa. Se oli pysäköitynä keskelle valtatielle kääntyvän tien risteystä. Lähemmäksi päästyämme huomaamme, että rekassa on Kroatian rekisterikilvet. Tuona hetkenä ajattelin heti, että ”*big problem*”. Yritin jututtaa rekan kuljettajaa englanniksi, mutta hän ei osannut muuta kuin kroatiaa. Sen verran ymmärsin kroatiasta venäjän kielen perusteella, että ”*polska dizel zamjorz*” eli puolalainen diesel on jäänyt.

En ajatellut soittaa tulkille, koska en silloin edes tiennyt miten tulkki tilataan. Jälkeen päin olen todennut, että se ei ehkä olisi ollut sopiva vaihtoehto, sillä rekka piti saada mahdollisimman pian pois risteyksestä. Otin siis Google Kääntäjän suomi-kroatia asetuksilla käyttöön, mutta lauseista ei saanut yhtään mitään tolkkua. Lopulta saimme auttavan englannin, venäjän, elekielen ja kirjoittamisen avulla tilattua miehelle hinauksen ja huollon paikalle.

Mielenkiintoisina havaintoina ymmärsin sen, kuinka hankalaa, itse kirjoittaminen kännykällä kovilla pakkasilla sormet paljaana onkaan. Kuljettajalla ei edes ollut hanskoja tai pipoa. Lisäksi kun annoin työpuhelimeni kuljettajalle käteen, tuli poliisina mieleeni se, että jos tilanne olisi ollut toisenlainen olisi kuski voinut vain lähteä työpuhelimeni kanssa. Jälkeenpäin googlattuani kroatian

kielen, minulle selvisi myös se, kroatian kielessä on kahdeksan aakkosta, joita ei suomalaisesta näppäimistöstä löydy. Mielestäni oli outoa, se että kuljettaja näytti ymmärtävän kääntäjän avulla meitä, mutta kuten sanottua meillä ei ollut mitään hajua siitä, mitä hän yritti meille kääntäjän välityksellä kertoa.

Venäläinen autoilija -case

Toinen ääripää kommunikaation sujuvuudesta oli myös talvella liikennetehtävä, jossa alkutietojen mukaan venäläinen kuljettaja oli tullut kolmion takaa toisen auton kylkeen, mutta ei ollut kovin suostuvainen myöntämään virhettään.

Paikalle päästyämme, kuljettaja alkoi erittäin huonolla suomella selittämään, ettei ole tehnyt virhettä. Aloitettuani keskustelun venäjäksi huomasin, että mies alkoi ymmärtää, kuinka peli oli niin sanotusti menetetty. Hetken järkeilyämme miehen kanssa tilannetta, hän totesi tehneensä virheen. Lisäksi avustin paikalle tullutta ensihoidon yksikköä kyselemällä mieheltä, oliko hänelle sattunut mitään tilanteessa. Hoidimme koko tehtävän noin viidessä minuutissa.

Jälkeenpäin jos ajattelen, miten joku toinen partio olisi hoitanut tehtävän. Samaan lopputulokseen ei varmasti olisi päästy viiteen minuuttiin. Tulkkauksen järjestämiseen olisi mennyt aikaa enemmän. Jos keskustelu olisi menty pelkästään suomella, uskoisin että kuski ei olisi myöntynyt tunnustamaan virheensä. Tehtävän jälkeen kenttäjohtaja kysyi asemalla, miten tehtävä meillä meni, vastasin, että ”eipä siinä mitään ihmeitä, normi kolari”. Jälkeen päin ajateltuani asiaa, oletan että hän viittasi kysymyksellään juuri siihen, kuinka venäjää puhuvan henkilön kanssa onnistuimme ymmärtämään toisiamme ja pääsemään niin nopeaan lopputulokseen.

6.3 Google Kääntäjän hyödyt

Kaikkien vastaajien vastauksissa sekä omissa henkilökohtaisissa havainnoissani ilmeni, että Google Kääntäjän käytöstä voidaan oikeasti hyötyä tietyn tyyppisissä tilanteissa. Vastauksissa on havaittavissa yhteneväisyys tilanteissa, joissa joudutaan käyttämään Google Kääntäjää. Kääntäjään käyttöön johtanut päätös ei ole yleensä ensisijainen, vaan lähinnä viimeinen käytettävissä oleva mahdollisuus.

Lähes jokainen vastaaja mainitsi Google Kääntäjän käyttöön ottamisen olevan verrattain helppoa. Kuten vastaaja F:n kertoi, puhelin on aina hänellä mukana ja se ei ole kuin vain ottaa kääntäjän käyttöön ja kirjoittaa. Verrattuna esimerkiksi siihen, kuinka puhelintulkin saaminen vie aikaa, kun ensiksi pitää päästä linjojen läpi tilaamaan tulkkia, odottaa sopivan tulkin hyväksyvän työn, sopia aika, jos tulkki ei ole heti käytettävissä, varmistaa yhteydet ja kuuluvuudet ja jälkeenpäin vielä hoitaa laskuasian. Lisäksi kuten osiossa 4.1 sivulla 12 mainittuna puhelintulkkauksen maksaa keskimäärin 50 euroa tunnilta, saadaan Google Kääntäjän käytöllä säästöjä, jos käännökset

ovat ymmärrettäviä ja asia saadaan hoidettua riittävän hyvin. Kääntäjän käytössä säästyy siis aikaa ja rahaa, jos sen käyttäminen onnistuu.

6.4 Google Kääntäjän käytön hyvät käytänteet ja soveltuvuus

Vastauksissaan vastaajat A, D ja E kertoivat käyttäneensä Google Kääntäjää lähinnä liikennetehtävillä. Tilastojen valossa, kuten taulukossa 5 sivulla 12, kaikista ulkomaalaisista esimerkkinä Venäjän kansalaisten rikoksista ja rikkomuksista puolet (49,9 %) ovat liittyneet juuri liikenteeseen. Liikennetehtävillä sakotustilanteissa Google Kääntäjällä on mahdollista kysyä kysymyksiä, joihin asiakkaan on helppo vastata joko kyllä/ei-vastauksella tai kirjoittamalla (esimerkiksi kuukausitulot numeroina) kuten vastaaja A mainitsee.

Vastaaja D kertoi käyttävänsä silloin tällöin Google Kääntäjää venäjän kielen sanakirjanaan tukeakseen omaa venäjän kielen taitoaan. Omien henkilökohtaisten ja vastaajan kokemusten mukaan yksittäiset sanat, käyttäessä suomi-venäjä asetusta toimivat tarpeeksi hyvin, kun käyttäjällä on taitoa tarkastella kriittisesti käännösten laatua. Itse kuitenkin hakiessani täysin uutta venäjän kielen sanaa mistä en ole varma mitä se varsinaisesti tarkoittaa, haluan käyttää laadukkaita sanakirjoja kuten MOT-sanakirjaa varmistuakseni sanan merkityksestä. Lisäksi tarvittaessa varmistan sanan merkityksen venäjänkielisestä yleissanakirjasta. Täytyy kuitenkin muistaa, että kenttätoiminnassa laadukkaiden sanakirjojen aukaisemiseen ei välttämättä ole aikaa, eikä tarvetta-kaan, jos asia tulee ymmärretyksi.

Hyvänä käytänteenä tulin vastauksien ja omien havaintojeni perusteella tulokseen, että kääntäjä toimii kaikista parhaiten ja laadukkaimmin yksinkertaisilla lauseilla englanti-venäjä asetuksilla. 4.2 osiossa kerroin, kuinka Google Kääntäjän L1-EN-L2 -toimintaperiaatteen mukaan Google on panostanut englannin ja yleisimpien kielten välisten käännösten laatuun. Kuten vastauksissa mainittiin liettua-suomi ja somalia-suomi asetuksilla Google Kääntäjän käyttäminen on ollut käännösten laadun takia lähes mahdotonta, sillä kääntäjä joutuu kääntämään lauseet ensiksi englanniksi ja siitä haluttuun kohdekieleen. Tässä välissä tapahtuu lasten leikeistäkin tuttu ”rikkinäinen puhelin” -efekti.

Yleisesti Google Kääntäjän käyttöön perehtyneiden vastaajien vastauksissa kävi selväksi tilanteiden laatu, joiden käyttöön kääntäjä soveltuu. Tilanteet ovat suhteellisen rauhallisia, mutta nopeasti alta pois hoidettavia, joihin on turha käyttää liikaa aikaa. Kuten vastaaja E mainitsi, hän on useasti selittänyt Google Kääntäjän avulla miksi poliisit ovat tulleet paikalle. Tämä vähentää väärinymmärrysten mahdollisuutta ja samalla tilanteiden eskaloitumista. Jos tilanteissa soitettaisiin tulkkipalveluun, on tulkin välityksellä vaikea pitää asiakasta asiassa, sillä asiakkaan lauseet voivat olla pitkiä ja epäolennaisia selvitettävän asian kannalta.

6.5 Ongelmat ja luotettavuus

Ensimmäisenä absoluuttisesti Google Kääntäjän käyttöä rajoittavana tekijänä on asiakkaan kykenemättömyys tai haluttomuus kääntäjän käyttämiseen. Jos asiakas on aggressiivinen, on turhaa ja riskialtista ottaa kännykkää käyttöön. Tämä ei myöskään osoita poliisin auktoriteettia riävän asiakkaan kanssa. Asiakkaan liiallinen päihtymys on myös samanlainen perustavanlaatuisen ongelma. Google Kääntäjää on turha käyttää, jos asiakas on haluton ymmärtämään poliisia välttääkseen poliisin häneen kohdistamaa toimintaa.

Kääntäjän käytössä rajoittavina tekijöinä ilmeni puhelimen käyttöä osittain rajoittavat keliolosuhteet, kuten sade ja kova pakkanen. Lisäksi oman kokemuksen mukaan, kroatialaisen asiakkaan kanssa puhelimeni näppäimistöissä ei ollut kaikkia kroatian kielen vaatimia kirjaimia. Venäläisten asiakkaiden kanssa puhelimeen pitää erikseen asentaa täysin erilaiset kyrilliset kirjaimet käännösten maksimaalisen laadun vuoksi, jos haluaa asiakkaan vastaavan kääntäjällä.

Optimaalisinta olisi olla joutumatta tilanteeseen, missä kääntäjä on ainut vaihtoehto. Tilanteet kestävät väkisininkin pidempään ja asiakkaan ymmärtämisestä on vaikea varmistua. Kaikista paras olisi löytää yhteinen kieli, oli se sitten englanti tai venäjä. Itä-Suomessa tilastojen valossa venäjän kielen auttavaan osaamiseen tulisi panostaa enemmän, sillä kuten vastaaja D mainitsee, on helpompi asioida sanakirjan välityksellä, jos osaa jo joitain sanoja valmiiksi. Oman kokemuksen mukaan esimerkiksi Joensuussa on halua opetella niin sanottua poliisivenäjää, mutta aikaa tai tiedon oikeita keinoja oppimisen tukemiseen ei olla löydetty.

6.6 Lainsäädäntö

Sakotustilanteissa tutkimuksen perusteella on mahdollista käyttää Google Kääntäjää kommunikaation apuvälineenä. Jotta kääntäjän käyttäminen kestää oikeudellisen arvion asiakkaan ymmärtämisestä, poliisimiehen pitää varmistua siitä, että asiakas on ymmärtänyt poliisin toiminnan perusteen. Poliisimiehen varmistuminen asiakkaan ymmärtämisestä, ei pitäisi pelkästään perustua Google Kääntäjän tuottamiin vastauksiin, vaan myös esimerkiksi elekieleen. Mielestäni sakotustilanteissa aina käyttäessä Google Kääntäjää, kommunikaatio ei siis saa perustua pelkästään kääntäjän tuottamiin lauseisiin, vaan sitä voi käyttää niin sanotusti ymmärryksen lisäjäsenä.

Esimerkiksi ylinopeustilanteissa nopeudet voi kirjoittaa paperille, ajokortin tai passin saa varmasti kysymällä dokumentteja tai papereita, suostumukset sakon antamiseen voi saada selville kääntäjällä. Jos asiakas osoittaa tehneensä virheen eikä osoita kiistävänsä tekoa ja lopuksi on hyvä tulostaa ohjeet kirjallisena asiakkaan omalla kielellä. Missään vaiheessa, jos asiakas osoittaa, ettei hän ymmärrä, tulisi soittaa tulkille tai muulle henkilölle, joka osaa kieltä. Aina on myös

mahdollista, ettei sakkoa tarvitse juuri heti kirjoittaa, jos se osoittautuu liian haasteelliseksi vieraan kielen ja tilanteen luonteen takia.

Alustavan puhuttelun 3.4 osiossa, tässä tutkimuksessa, mainitsin, kuinka alustavat puhuttelut ovat tutkinnan todistelun kannalta tärkeässä asemassa. Tulin kuitenkin tulokseen, että kun joudutaan käyttämään Google Kääntäjää todistelullisessa mielessä, puhutteluilla ei ole mitään merkitystä käännösten epävarmuuden takia. Tutkijalle kuitenkin kaikki ensipartion saama tieto on tärkeää, vaikka oikeussalissa niillä ei ole mitään painoarvoa. Oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtäminen ja mahdolliset kommunikaatiokatkokset herättävät liian ison kysymyksen ja oikeudellisessa mielessä Google Kääntäjä on erittäin epävarma väline ja juuri tämän takia on olemassa oikeustulkit.

7 ARVIOINTI

Tässä luvussa arvioidaan tutkimuksen tavoitteiden saavuttamista ja luotettavuutta. Oliko aihevalinta ja rajaus onnistunut sekä miten tiedon hankinta onnistui. Millaisiin lopputuloksiin ja johtopäätöksiin päästiin.

7.1 Tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata seuraaviin puhuttamiseen ja sakkorangaistuksen perustelemiseen liittyviin tutkimuskysymyksiin: Mitä ovat hyvät käytänteet Google Kääntäjän käytössä? Missä tilanteissa Google Kääntäjällä saavutetaan etua, milloin se ei sovellu? Teoriaosiossa perehdyttiin aiheeseen kielellisistä oikeuksista, kääntäjäpalveluiden toimintaan ja vieras-kielisten, lähinnä venäjänkielisten asiakkaiden rikoskategorioihin. Tämän perusteella saatiin hyvä pohja haastattelukysymyksille ja omalle havainnoinnille. Niiden tuloksena tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset, joiden perusteella voitiin vetää johtopäätökset. Täten tutkimuksen tavoitteet täytettiin.

7.2 Luotettavuus ja tiedonhankinta

Tutkimustyö aloitettiin keväällä 2020 pohtimalla tutkimuksen suuntaamista. Työstettäessä ja teoriaa kerätessä tutkimuksen rajaus ja tutkimuskysymykset hioutuivat lopulliseen muotoonsa. Kielelliset oikeudet -osiossa on haettu teoriaa eri säädöksistä eli EU-direktiiveistä, Suomen kansallisen lainsäädännön laeista ja asetuksista. Lisäksi oikeuskäytäntöä ja poliisiammattikorkeakoulun opetusta on hyödynnetty.

Verkkopohjaisista käännöspalveluista, tässä työssä Google Kääntäjä, ei ollut saatavilla paljoa kirjallisuutta. Tutkimuksen tavoitteiden vaatimalle tasolle saatiin kuitenkin luotettavat vastaukset kääntäjän toimintaperiaatteista. Venäjän kieli ja venäläiset -osiolla oli tarkoitus osoittaa missä,

miksi ja kuinka paljon Suomen poliisi kohtaa ulkomaalaisia ja varsinkin Itä-Suomessa venäjänkielisten ollessa suurin vieraskielinen ryhmä. Osiossa on kerätty luotettavista lähteistä tietoa, jonka perusteella voitiin esittää erilaisia kaavioita selventämään, miksi venäjän kieltä tulee osata ja miksi poliisi voi joutua käyttämään Google Kääntäjää useasti tehtävillä.

Huolellisen ja perusteellisen teoriaosuuden pohjalta voitiin rakentaa luotettava haastattelurunko teemaahaastatteluihin ja omaan osallistuvaan havainnointiin. Vastaajia saatiin runsaasti ja heillä oli näkökulmia poliisin kenttätöön lisäksi muuhunkin poliisitoimintaan laajemmin kuin tutkija edes osasi odottaa. Laadullisia teemaahaastatteluja suoritettiin niin monta, että vastaukset alkoivat toistumaan, eikä uutta asiaa enää tullut ilmi. Lisäksi oman osallistuvan havainnoinnin tuomat vastaukset tukevat teemaahaastatteluja ja antoivat samoja vastauksia. Tämän perusteella, tutkimuksen laajuuteen nähden, tutkimuksessa saadut tulokset ovat luotettavia.

7.3 Aihe

Varsinaisesti verkkopohjaisista käännöspalveluista ei ollut aikaisemmin tehty tutkimusta poliisiorganisaatiossa, mutta joitain tutkimuksia oli tehty yleisesti vieraskielisten asiakkaiden kohtamista. Aiheen laajuuden onnistunut aiheen rajausta oli erittäin tärkeässä roolissa tutkimuksen onnistumisen kannalta.

7.4 Tulokset ja johtopäätökset

Tutkimuksessa käytetty haastattelurunko on nähtävissä työn liitteenä ja haastattelujen perusteella tehdyt tiivistelmät on kirjoitettu teemaahaastattelujen omaan osioonsa vastaaja kerrallaan. Vastauksissa oli havaittavissa yhteneväisyyksiä, mutta myöskin eroavaisuuksia toimintatavoissa. Näiden perusteella voitiin tehdä johtopäätöksiä Google Kääntäjän käytön toimivuudesta ja toimimattomuudesta erityyppisissä tilanteissa. Tutkimuksen vastauksia on pohdittu 6.3–6.6-osioissa ja ne ovat tiivistetty lopulliseen muotoonsa seuraavassa tutkimuksen lopputulos -osiossa.

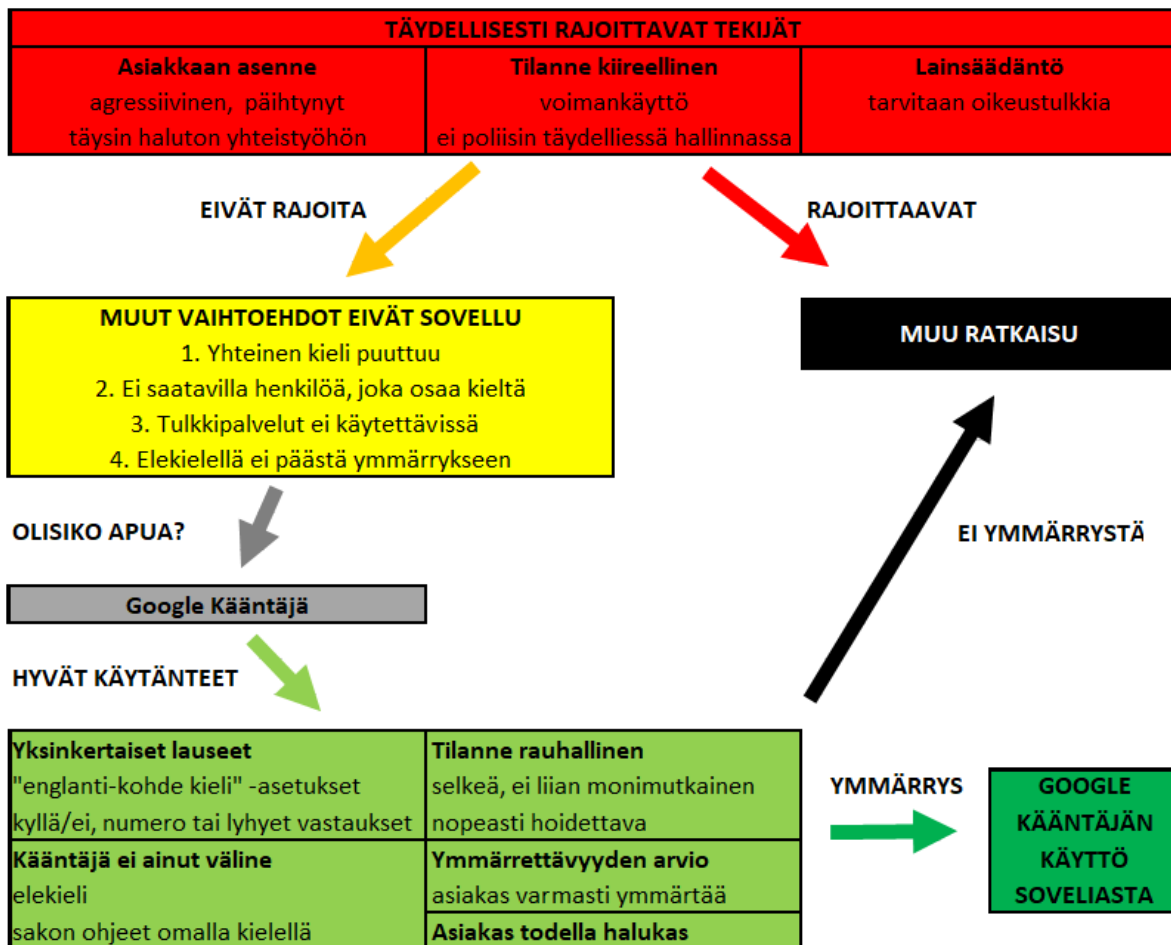
8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen lopputulos

Mielestäni tutkimuksessa päästiin hyvään lopputulokseen ja tutkimus on varsin onnistunut. Tutkimuskysymyksiin saatiin kattavasti vastauksia teemaahaastatteluilla ja omalla havainnoinnilla. Vastauksien perusteella tutkijalle tuli aiheesta uutta oppia ja sekavat ajatukset Google Kääntäjän soveltuvuudesta poliisin kenttätöimintaan saatiin selvitettyä ja yksinkertaistettua selkeään muotoon. Google Kääntäjän soveltuvuus poliisin kenttätöimintaan ei ole mustavalkoista. Kääntäjän käytöstä ei siis voi sanoa puhtaasti toimiiko se vai ei. Tämän sijaan toimivuuskysymys on moniulotteinen ja monien asioiden summa.

Seuraavassa mallinnuksessa on kuvattu, kuinka Google Kääntäjän käyttöön on mahdollista joutua ja kun sen käyttöön joudutaan, miten siitä saadaan mahdollisimman paras hyöty. Ratkaisut, joihin päädytään antaessa sakkoa tai alustavasti puhuttaessa vieraskielisestä asiakasta, jonka kanssa ei ole yhteistä kieltä, voivat kiertää kaaviossa muutaman kierroksen ja olla erilaisia. Mallinnuksen tarkoitus ei ole olla tyhjentävä, kuinka tulee toimia kyseisissä tilanteissa, vaan pikemminkin tarkoitus on antaa suuntaa ja tarjota mahdollisuuksia. Pitää muistaa, että ratkaisumalleja on lukemattomasti riippuen asiasta ja henkilöistä, jotka ovat asiassa osallisina.

Google Kääntäjän käyttäminen sakko- tai alustavassa puhutustilanteessa:

Kaavio 1. Tutkimuksen perusteella saatu tulos Google Kääntäjän käytöstä antaessa sakkoa tai alustavasti puhuttaessa vieraskielistä asiakasta, jonka kanssa ei ole yhteistä kieltä.

Kaaviossa punaisella on Google Kääntäjän käytön täydellisesti rajoittavat tekijät. Jos asiakkaan asenne on kielteinen kääntäjän käytölle, esimerkiksi silloin kun, asiakas on aggressiivinen, päihtynyt tai muuten haluton tai kykenemätön. Tilanne on liian kiireinen eli fyysisesti ei edes ole mahdollisuutta ottaa puhelinta käteen, kuten voimankäyttötilanteet tai muuten sellaiset tilanteet, jotka eivät ole poliisin täydessä hallinnassa. Lisäksi lainsäädännön puitteissa, jos asiakas vaatii saada

esimerkiksi sakon tiedoksi omalla kielellään tai joudutaan suorittamaan kuulustelu kentällä, ei kääntäjää voida käyttää sillä, se ei ole vaativaan oikeustulkkaukseen hyväksyty väline.

Keltaisessa laatikossa kuvataan, miksi joudutaan käyttämään Google Kääntäjää. Kääntäjän käyttö ei siis ikinä ole ensisijainen vaihtoehto. Jos asiakkaan kanssa ei saada muodostettua ymmärrystä esimerkiksi englannin, auttavan suomen tai jonkun muun kielen avulla, eikä kieltä osaavaa poliisimiestä tai esimerkiksi asiakkaan kaveria ole paikalla, voidaan pohtia olisiko tulkkipalvelut käytettävissä. Tulkkipalveluiden tilaaminen voi kestää, minkä vuoksi ne voivat olla mahdottomia tai vastaavasti tarpeettomia. Jos tilanne olisi selkeä ja nopeasti hoidettavissa jollain muulla kommunikaation muodolla, esimerkiksi elekielellä, piirtämisellä tai kirjoittamisella. Elekielen tueksi voidaan yrittää ottaa Google Kääntäjä, jos siitä olisi apua.

Vihreässä laatikossa on kuvattu Google Kääntäjän käytön hyvät käytänteet ja tilanteiden raamit, joissa sitä voitaisiin käyttää. Suositeltavaa on kirjoittaa kääntäjään selkeitä ja yksinkertaisia englanti-venäjä (tai muu kohdekieli) lauseita, joihin asiakas voi vastata lyhyesti kyllä tai ei, kirjoittamalla numeroita tai muuten lyhyillä ja yksinkertaisilla ja ymmärrettävillä lauseilla. Kun Google Kääntäjää käytetään, ei kommunikaatio saa olla pelkästään sen varassa. Käyttäjien on osattava tulkita elekieltä ja käytettävä muita hyödynnettäviä keinoja, kuten sakon saajalle paperille tulostettu ohje omalla kielellä. Yleisesti tilanteet eivät saa olla monimutkaisia, vaan selkeitä ja rauhallisia, joissa asiakas on itse halukas yhteistyöhön poliisin kanssa. Jollain tavalla on varmistuttava, siitä, että asiakas on todella ymmärtänyt, mistä on kysymys, sillä poliisimies toimii aina virkavastuulla. Jos ymmärrystä ei saavuteta, ei Google Kääntäjää voida enää käyttää ja on keksittävä jokin vaihtoehtoinen ratkaisu.

8.2 Lisätutkimamahdollisuudet

Tutkimuksen suuntaamisen aikana oli yhtenä mahdollisena tutkimuskysymyksenä mielessä tutkia, millaisia käännöksiä Google Kääntäjä tuottaa ja voisiko niitä pitää tarpeeksi laadukkaina poliisitoiminnan kannalta. Tämä tutkimuskysymys kuitenkin haudattiin ja tutkimusta rajattiin tarkemmin, sillä muuten aihealue olisi paisunut liian suureksi. Tulevaisuudessa kuitenkin, kun käännöspalvelut mahdollisesti paranevat, voisi olla hyödyllistä tutkia voisiko Google Kääntäjästä tulla joissain tapauksissa ihan virallinen vaihtoehto tulkkauksipalveluille. Tämä vaatisi tarkkaa käännosten analysointia ja tämän vuoksi olisi suositeltavaa, että kielitieteilijät olisivat päätutkimavastuussa ja poliisi olisi ohjaavassa roolisissa.

8.3 Lopuksi

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli varsin mielekästä, mutta haastavaa, koska aikaisempaa tutkimusta ei aiheesta varsinaisesti ollut. Työssä sai kuitenkin hyödyntää aikaisempaa tutkimus-

taustaa ja yhdistää niitä poliisitoimintaan ja näiden täysin erilaisen näkemyksen johdosta oli tutkimuksen tekeminen mielenkiintoista. Olen tyytyväinen aikaansaamani lopputulokseen ja suosittelen tutustumaan varsinkin sivulla 31 esitettyyn kaavioon ja Google Kääntäjän tarjoamaan mahdollisuuteen asioidessa vieraskielisten asiakkaiden kanssa. Kun poliisi tekee omaa tutkimusta ja ohjaa toimintaa sen perusteella, tulee kiitos poliisin asiakkailta, ja toivottavasti tässä tapauksessa vieraskielisiltä asiakkailta hyvin hoidetun tehtävän merkeissä. Täytyy muistaa sujuva kommunikaatio ja ihmisten kanssa puhuminen on tärkeä perusta poliisitoiminnalle.

Google Kääntäjä tai mikään muu tulkkipalvelu ei ole lähellekään niin arvokas työväline kuin itse kielten opetteleminen ja eri kieliä osaavien poliisimiesten rekrytoiminen poliisiorganisaatioon. Tulkin tehtävänä on aina välittää viesti mahdollisimman samanlaisena kuin mahdollista, mutta aina ylimääräisen välikäden tultua mukaan, saattaa virhetulkinta olla mahdollinen. Yhteistyö asiakkaan kanssa sujuu aina helpommin ja siinä tulee vähemmän virheitä, kun poliisimies osaa asiakkaan kieltä edes auttavasti, näin luottamus saavutetaan helpommin. Täten haluan vielä lopuksi muistuttaa siitä, että Google Kääntäjän käyttäminen on oikein käytettynä mahdollinen, mutta ei ensisijainen vaihtoehto. Tämän kaiken takia, suosittelen suhtautumaan kielten opiskeluun avoimesti, sillä vähäisestäkin kielten ja kulttuurien osaamisesta on pelkkiä positiivisia vaikutuksia.

LÄHTEET

Business Finland, Venäjä ja IVY (ei julkaisu päivämäärää). Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/toiminta-markkinoilla/venaja/>. Luettu 27.4.2020

Esitutkintalaki 805/2011

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU: Oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0064&from=FI>. Luettu 22.5.2020

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU: Rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston. Luettavissa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=FI>. Luettu 22.5.2020

Federaln'noe agenstvo po turizmu 2020. Информация о числе туристских поездок граждан России в зарубежные страны за 2019 г., согласно официальной статистической методологии оценки числа въездных и выездных туристских поездок, утвержденной приказом Росстата от 12 августа 2014 г. № 510. Luettavissa: <https://www.russiatourism.ru/contents/statistika/statisticheskie-pokazateli-vzaimnykh-poezdok-grazhdan-rossiyskoy-federatsii-i-grazhdaninostrannykh-gosudarstv/vyborochnaya-statisticheskaya-informatsiya-rasschitannaya-v-sootvetstvi-s-ofitsialnoy-statisticheskoy-metodologiyey-otsenki-chisla-vezdnykh-i-vyezdnykh-turistskikh-poezdok/>. Luettu 27,4.2020

Google 2016: The Keyword. Luettavissa: <https://www.blog.google/products/translate/found-translation-more-accurate-fluent-sentences-google-translate/>. Luettu 29.4.2020

Google 2016*: The Keyword. Luettavissa: <https://www.blog.google/products/translate/transcribe-speech/>. Luettu 29.4.2020

Google 2018: The Keyword. Luettavissa: <https://www.blog.google/products/translate/offline-translations-are-now-lot-better-thanks-device-ai/>. Luettu 29.4.2020

Google 2020: The Keyword. Luettavissa: <https://www.blog.google/products/translate/five-new-languages/>. Luettu 29.4.2020

Google Support 2020. Luettavissa: https://support.google.com/translate/answer/6350850?hl=fi&ref_topic=7011755. Luettu 29.4.2020

Halttunen, Johanna 2016: Kielelliset oikeudet osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä esitutkintavaiheessa. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Pro gradu -työ. Luettavissa. https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20161222/urn_nbn_fi_uef-20161222.pdf.

HE 92/ 2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi kielilaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020092#idp447242352>. Luettu 19.15.2020

Heinonen, Oskari 2019: Vieraskielisten kohtaaminen poliisin valvonta- ja hälytystoiminnassa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265101/ONT_Heinonen.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 29.4.2020

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1991: Teemahaastattelu. 5. painos. Helsinki, Yliopistopaino.

Salovaara, Outi & Pajuriutta, Satu 2.4.2013: Poliisit opiskelevat venäjää Etelä-Karjalassa. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002629109.html>. Luettu 22.5.2020

Jänis, Marja 2010: Suomesta venäjäksi ja venäjästä suomeksi. Jyväskylä, Aleksanteri-instituutti.

Kallioinen, Antti 2019: Ulkomaalaisen kohtaaminen liikennetehtävällä. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/171616/ON_Kallioinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 29.4.2020

Kielilaki 423/2003

Komsomol'saja Pravda 2019. Kanikuly v 2019–2020 uchebnom godu v škole 2019. Luettavissa: <https://www.kp.ru/putevoditel/kalendar-prazdnikov/kanikuly-v-shkole/>. Luettu 27.4.2020

Laakso, Antti 2013: Poliisisanasto suomi-venäjä. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 19. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/87150/Oppikirjoja19_web.pdf?sequence=1. Luettu 20.5.2020

Lehtoranta, Marko 2020. Alustavat puhuttelut. Luento 9.6.2020.

Martin, Benjamin 2019: Teach you backwards, *How GT Pivots through English*. Luettavissa: <https://www.teachyoubackwards.com/extras/pivot/>. Luettu 29.4.2020

Nikula, Joonatan & Liski, Peter 2018: Puhutusopas: muistilista ja sujuvan vuorovaikutuksen keinot poliisin kenttätöihin. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150054/ON_Liski_Nikula.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Oikeusministeriö 2020: Rikosoikeudellinen menettely. Luettavissa <https://oikeusministerio.fi/rikosoikeudellinen-menettely>. Luettu 22.5.2020

Opetushallitus 2021: Oikeustulkki- ja kääntäjät. Luettavissa <https://www.oph.fi/fi/palvelut/oikeustulkki-rekisteri>. Luettu 21.9.2021

Pavlenko, Anna 2006: Russian as a lingua franca. Cambridge University Press. Luettavissa: http://www.anetapavlenko.com/pdf/ARAL_2006.pdf. Luettu 27.4.2020

Poliisiammattikorkeakoulu 2021: Poliisi AMK Opetussuunnitelma.

Poliisihallitus 2018: Määräys Vieraskielinen kääntäminen ja tulkkaus esitutkinnassa ja pakkokeinoja käytettäessä.

Poliisihallitus 2019: Käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä. Käsikirja POL-2019-13145.

Rosstat. Население наиболее многочисленных национальностей по родному языку 2010. Luettavissa: https://www.gks.ru/free_doc/new_site/perepis2010/croc/vol4pdf-m.html. Luettu 27.4.2020

Saari, Jari. Sakkomenettely, Poliisin amk-tutkinto 2020. Pdf

Saari, Jari. Sakkomenettely, kouluttajakoulutus – Rajavartiolaitos 2019. PowerPoint.

Semantix 2021. Luettavissa: <https://www.semantix.com/fi>. Luettu 30.3.2021

Suomen perustuslaki 731/1999

Tilastokeskus 2018: Rikos ja pakkokeino tilasto. Luettavissa: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_oik_rpk_uhri/statfin_rpk_pxt_11cr.px/. Luettu 1.5.2020

Tilastokeskus 2019: Väestö. Luettavissa: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/?tablelist=true. Luettu 26.4.2020

United Nations 2020. Luettavissa: <https://www.un.org/en/sections/about-un/official-languages/index.html>. Luettu 27.4.2020

Varjonen, Sirkku & Zamiatin, Aleksandr & Rinas, Marina 2017: Suomen venäjänkieliset tässä ja nyt. Helsinki, Cultura-säätiö. Luettavissa: https://culturas.fi/wp-content/uploads/2018/05/Suomen_venajankieliset_tassa_ja_nyt_A4_WEB_002.pdf. Luettu 26.4.2020

Vasenkari, Maria (toim.) 1996: Kulttuurin kenttätutkimuksen alkeet: osallistuva havainnointi. Turku.

Wikipedia 2020: Venäjän kieli. Luettavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Ven%C3%A4j%C3%A4n_kieli. Luettu 27.4.2020

Wu, Yonghui ym. 2016. Google's Neural Machine Translation System: Bridging the Gap between Human and Machine Translation. Cornell University. Luettavissa: <https://arxiv.org/pdf/1609.08144.pdf>. Luettu: 29.4.2020

LIITE 1: HAASTATTELURUNKO

Haastattelujen ja omien havaintojen runko

Alustavat tiedot haastateltavasta

1. Missä tehtävissä olet työskennellyt poliisiorganisaatiossa?
2. Millainen kielitaito sinulla on?

Yleistä

3. Miten usein kohtaat vieraskielisiä ja miten usein tartut Google Kääntäjään?
4. Millaisissa tilanteissa käytät Google Kääntäjää? (Alustava puhuttelu, sakonkirjaus, liikennepysäytys, muu kentällä tapahtuva toiminta.)
5. Millaisia ihmisiä kohtaat? Kansallisuus, kieli, vierailun syy Suomessa?
6. Tilanteissa, joissa valitset Google Kääntäjän tai muun vastaavan, miksi juuri ko. työkalu? Ei tulkkipalveluille soitto tai kieltä osaavan poliisimiehen paikalle kutsuminen.
7. Kumpi ehdottaa Google Kääntäjän käyttämistä, asiakas vai poliisi?
8. Jos olet käyttänyt tulkkipalveluita tai kieltä osaavaa poliisimiestä, osaatko verrata Google Kääntäjän sujuvuutta verrattuna muihin vaihtoehtoihin?
9. Mitä reaktioita kommunikaation käyminen Google Kääntäjällä herättää tilanteissa tai jälkikäteen arvioituna.
10. Onko tilanteita, jossa esität ymmärtäväsi, mitä asiakas sanoo? Millaisia käännöksiä Google Kääntäjä mielestäsi tuottaa, laatu?
11. Osaatko sanoa, miten asiakas ymmärtää ja kuinka varmistut tästä?
12. Tiivistätkö (jätät kertomatta) pääasioita tai sivuasioita?
13. Onko vaihtoehtoisia tapoja, joilla korjaat kommunikaatiovajetta? Käsimerkit, kirjoittaminen, piirtäminen, ulkopuolinen kansalainen tulkkina?

Google Kääntäjän käyttäminen

14. Missä olosuhteissa Google Kääntäjän käyttäminen ON mahdollista
15. Missä olosuhteissa Google Kääntäjän käyttäminen ON RAJOITETUSTI mahdollista (ongelmallista)
16. Missä olosuhteissa Google Kääntäjän käyttäminen EI OLE mahdollista
  - Tehtävän laatu huomioiden
  - Asiakkaan käytös (päihtynyt, aggressiivinen)
  - Asiakkaan ikä tai muu kännykän tai vastaavan käyttöön liittyvät seikat
  - Sääolosuhteet
  - Sijainti
  - Muut seikat